

2.3. EESTI KEEL, LIHTSUSTATUD ÕPPEKAVA

2.3.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist. Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 2) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumishormidele;
- 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 5) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
- 6) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- 7) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- 8) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku;
- 9) tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

2.3.2. Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 1.-2. klassis

1.-2. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, sh algoritme. Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus.

Õppetegevus 3.-5. klassis

3.-5. klassis tegeletakse õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse kujundamisega.

3.-5. klassis kujuneb jätkuvalt õpilaste oskus märgata ja eristada oma lähiümbrust (selle esemeid, nähtusi, sündmusi, tegevusi jms). Õpilased tutvuvad eesti rahvakommete ja traditsioonidega (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel).

Tegevus- ja suhtlussituatsioonides õpitakse tundma ja järgima ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisnorme. Õpitakse märkama, eristama ja mõistma igapäevaelu olukordi, sealhulgas ohuolukordi, verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid jms. Täiendatakse ühis- ja koostegevuse oskusi (sh hooliv ja teisi arvestav suhtlemine) ja viisaka käitumise oskusi. Õpetaja abiga saab õpilane aru pere ja koduga seotud teemadest, teadvustab laste ning vanemate vastastikuseid õigusi ja kohustusi.

Järjepidevalt kujundatakse õpilaste sotsiaalset teadlikkust ja verbaalset aktiivsust: õpilased kirjeldavad abivahendite toel enda ja kaaslaste tegevust ja emotsionaalset seisundit.

Õppimist toetavad aktiivõppemeetodite kasutamine, õppekäigud, praktilised ülesanded, lühipalade lugemine ja analüüsimine. Järjest enam võimaldab tunnetustegevuse tase õpilastel aktiivsemalt ja iseseisvamalt osaleda (õpi)tegevuste kavandamisel, sooritamisel ja kontrollimisel ning abivahendite valimisel ja kasutamisel.

Praktiliste ja tekstis kirjeldatud situatsioonide analüüsil pööratakse tähelepanu nendes osalejate tegevusviisidele, motiividele ja kavatsustele, situatsioonide tingimustele, tegevuste tulemustele ja tagajärgedele. Õpitakse juhendamise järgi situatsioonidele alternatiivseid lahendusi leidma ning kaaslastele soovitusi andma.

Õppetegevus 6.-7. klassis

6.-7. klassis tegeletakse iseseisvuse kujundamise ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisega. Õpilased suudavad mõista ja täita suulisi ning kirjalikke tuttavaid töökorraldusi. Oluline on kasutada algoritme ning suunata õpilasi aktiivsemalt ka iseseisvalt algoritme järgima ja kasutama, sh oma tegevust kontrollima. Jätkuvalt on õppeprotsessis suur osakaal praktilisel harjutamisel.

6.-7. klassi õpetuse ülesandeks on süstematiseerida eelnevates klassides omandatud praktilist keelekasutusoskust ning seda teadlikustada, toetada keeleliselt teiste ainete õppimist, õppida kasutama tekste teabe hankimiseks. Omandatakse mitmed uued teksti taastamise võtted, sh õpitakse koostama kirjalikku ümberjutustust.

Kolmandal arenguastmel jõutakse ladusa lugemiseni. Järjest rohkem loetakse endamisi, õpitakse iseloomustama tekstides kirjeldatud tegelasi, kirjeldatud sündmused seostatakse ajaloolise taustaga. Kirjeldamisel pööratakse enam tähelepanu detailidele võimalikult täpsete kujutluspiltide loomiseks ja teabe edastamiseks.

Õpetamisel pööratakse 6.-7. klassis tähelepanu omadussõnadele: tähenduse täpsustamine ja diferentseerimine, rakendamine laiendina. Suunatakse enamlevinud sõnamoodustusmallide omandamist, sõnavormide rakendamist erinevates tähendustes, sõnade mõistmist ja kasutamist ülekantud tähenduses.

Õppetegevus 8.-9. klassis

8.-9. klassis tegeletakse oma tegevuse kavandamise ja hindamisega. Õpetatakse valima ning rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi, vahendeid ja enesekontrollivõtteid. Õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

Arendatakse oskust kuulata ja lugeda jõukohaseid tekste, mõista suulist kõnet, luua keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid lihtsaid suulisi ja kirjalikke tekste, sh lihtsa struktuuriga loovtöid.

Harjutatakse tekstidest teabe hankimist, märkmete tegemist ja konspekteerimist, tarbekirja, rakendades omandatud digioskusi. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid. Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

2.3.3. Üldpädevuste käsitlemine aineõppes

1.-2. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklikke huvisid.

Enesemääratluspädevus

Õpilane hindab suunamisel oma võimeid; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus

Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.

Suhtluspädevus

Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma vajadusi ja soove.

3.-5. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklikke huvisid; järgib kooli- ja klassireegleid.

Enesemääratluspädevus

Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus

Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.

Suhtluspädevus

Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, suudab arusaadavalt ja viisakalt esitada oma vajadusi ja soove.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemsituatsioone; tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt.

Digipädevus

Õpilane lülitab digiseadet sisse ja välja, küsib abi, kui digiseade ei tööta. Täidab õpetaja poolt esitatud samm-sammulist tegevusjuhust ärakirja sooritamisel.

6.-7. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone; tunneb ja austab oma emakeelt.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklike huvisid; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi ning järgib kooli- ja klassireegleid.

Enesemääratluspädevus

Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus

Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel. Planeerib suunamisel õppimist, sh enesekontrolli.

Suhtluspädevus

Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab arusaadavalt ja viisakalt oma vajadusi ja soove, kasutades selleks erinevaid teabevahendeid.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ja abivahendeid; tegutseb võimete piires loodust ja keskkonda säästvalt.

Digipädevus

Õpilane leiab juhendamisel teavet veebist, tunneb levinumaid otsingumootoreid (nt Google) ja kasutab arvuti jm digivahendite abi õppetöös.

8.-9. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, väärtustab maailma eri rahvaste ja kultuuride mitmekesisust, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamuste vabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri; väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja

arengut; tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi arengust; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seista, arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi; järgib vastutustundlikult ühiselu reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalinorme.

Enesemääratluspädevus

Õpilane mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhib oma käitumist erinevates olukordades; väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus

Õpilane õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatut. Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele.

Suhtluspädevus

Õpilane suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus; loeb, mõistab, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolivalt, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt.

Ettevõtlikkuspädevus

Õpilane on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks. Hindab adekvaatselt oma võimeid. Püstitab ja täidab endale seatud eesmärgid ning võtab vastutuse oma tegude eest.

Digipädevus

Õpilane orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt ja turvaliselt. Otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi. Järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraal- ja väärtuspõhimõtteid.

1. KLASS

Oodatavad õpitulemused 1. klassi lõpuks

<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) väljendab oma mõtet vähemalt baaslausega; 2) alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks ja/või vastab dialoogi repliigile, kasutab elementaarseid viisakusväljendeid; 3) tunneb suuri ja väikseid trükitähti; 4) loeb veerides 1-3-silbilisi lihtsa häälikulise struktuuriga sõnu; 5) saab oma kogemuste piires aru loetud baaslausete ja vähelaiendatud lihtlausete tähendusest; 6) eristab sõnu kuuldu lauses; 7) mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist või situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvaid 3-4-sõnalisi lihtlauseid; 8) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, määrab häälikujärje sõnas, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme; 9) määrab koostöös õpetajaga võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1-2-silbilistes sõnades ja kasutab sõnu analüüsid sobivaid sümboleid (sh noope); 10) laob analüüsitud sõnu sümboolite ja tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja vähemalt tähthaaval; 11) kirjutab eelnevalt analüüsitud sõnu väikeste kirjatähtedega. 	
<p>Õppetegevus 1. klassis.</p> <p>1. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks õppetööks.</p> <p>Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes töösammude näitlikustamist kasutades erinevaid materialiseerimisvahendeid, sh algoritme.</p> <p>Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus. Kogu esimene õppeaasta töötatakse aabitsaga. Erinevalt tavaõppes aabitsajärgne periood 1. klassis puudub. Aabitsaperioodil omandatud oskusi kinnistatakse aabitsajärgsel perioodil, st 2. klassis.</p>	
1. KLASS	
I TRIMESTR	
Lause ja sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) mõistab tuttavat infot sisaldava lause sisu; 2) väljendab oma mõtet 2-3sõnalise baaslausega 	<p>Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine.</p>

<p>3) väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu ees/taga, all/peal, kõrval</p> <p>4) tunneb lauseskeemi kui lause analüüsi ja koostamise vahendit ja oskab selle abi kasutada</p>	<p>Sõnade eraldamine, sõnajärje määramine lauses (2-3sõnaline lause).</p> <p>Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine.</p> <p>Lausemallid alus + öeldis + sihitis, alus + öeldis + kohamäärus (<i>kus?</i>).</p> <p>Tagasõnad Sõnavormi ja tagasõnade <i>all, peal, ees, taga, kõrval</i> tähenduse äratundmine, kohasuhet (<i>kus?</i>) väljendavate sõnavormide tähenduse mõistmine.</p> <p>Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid, skeemide funktsiooni mõistmine, esitatud skeemi kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 3 sõna).</p> <p>Väitlause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses.</p> <p>Baassõnavara aktiveerimine.</p> <p>Meeleorganitega tajutavate esemete, olendite ja tegevuste nimetamine.</p>
Häälik- ja foneemanalüüs	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) kasutab sõnu analüüsidest sobivaid sümboleid (ringe, noope)</p> <p>2) häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, määrab häälikujärje sõnas</p> <p>3) määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2silbilistes sõnades</p>	<p>Häälikanalüüs Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (2-3 häälikut) kordamine.</p> <p>Kuni 4-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukoha ja järjekorra määramine.</p> <p>Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid), 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine</p>

<p>4) asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega</p>	<p>häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).</p> <p>Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini.</p> <p>Foneemanalüüs</p> <p>Ülipika täishääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud ehk rõhutatud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides. Häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).</p> <p>Täishäälikute (I, U, E, O, A) eristamine (äratundmine üksikhäälikuna ja sõnas). Sõnaskeemide valimine ja koostamine, sõnade ladumine noopidega, sõnade häälikkoostise võrdlemine (materialiseeritult).</p> <p>Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.</p>
Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti</p> <p>2) loeb veerides 1-silbilisi sõnu</p> <p>3) saab aru loetu tähendusest</p> <p>4) valib loetud sõna juurde pildi 3-4 etteantud pildi hulgast</p>	<p>Lugemistehnika</p> <p>Viis täishääliku tähte.</p> <p>Suurte trükitähtede (I, U, E O, A) õppimine.</p> <p>Diftongid.</p> <p>Lahtise silbi lugemise eelharjutused.</p> <p>Laotud, õpitud trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-silbiliste sõnade lugemine.</p>

	<p>Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine.</p> <p>Teksti analüüs</p> <p>Loetud sõna tähenduse mõistmine: veeritud sõna (või tähekombinatsiooni) kordamine tervikuna, sõnade korduv lugemine.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Loetud sõna(de) sobitamine illustratsiooni(de)ga.</p>
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) teeb analüüsitud sõnade ära kirja tähtede kaupa</p> <p>2) valib noobile toetudes ühe- või kahekordse tähe</p> <p>3) kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, kirjutab järgides etteantud jooni</p>	<p>Ärakiri</p> <p>Sama ja erineva šriftiga tähtede äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi tähtede kaupa.</p> <p>Õigekiri</p> <p>Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega skeemi järgi pärast analüüsi.</p> <p>Ühe- või kahekordse täishääliku tähe kirjutamine sõna noopskeemil pärast analüüsi.</p> <p>Kirjatehnika</p> <p>Käe ja sõrmede peenmootorika: voolimine, voltimine, ladumine.</p> <p>Kehaasend, pliatsihoid; joonte tõmbamine eri suundades nii pintsli, kriidi kui ka pliatsiga, pinna viirutamine, joonte vahe ja pikkuse säilitamine liigutuste suuna muutmisel, kujundite ja täheelementide joonistamine, orientiiride ja eeskuju järgi.</p> <p>Õpitud tähtede kirjutamine kirjatähtedega näidisele toetudes.</p> <p>Kirjutamine etteantud jooni arvestades.</p>
Keeleteadmised ja oskused	

Õpitulemused	Õppesisu
1) nimetab õpitud esemeid, olendeid; rühmitab neid erinevate tunnuste alusel	Kuulama ja jälgima õpetamine. Nägemisruumi- ja kuulmistaju arendamine.
2) tunneb ära õpitud kujundeid (<i>kolmnurk, nelinurk, ring</i>)	Rühmitamisharjutused: nimetused,
3) mõistab tuttavat infot sisaldava lause sisu; väljendab oma mõtet 2-3sõnalise baaslausega	üldnimetused, rühmitamine erinevate tunnuste alusel. Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause
4) tunneb lauseskeemi kui lause analüüsi ja koostamise vahendit ning oskab selle abi kasutada	äratundmine, lause järelkordamine. Kahe- ja kolmesõnaline lause: lausete moodustamine, sõnade eraldamine, sõnajärje
5) kasutab sõnu analüüsidest sobivaid sümboleid (<i>ringe, noope</i>)	määramine. Lauseskeemid
6) häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme, määrab häälikujärje sõnas	Häälikanalüüs. Sõnade ladumine ringidega.
7) määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2 silbilistes sõnades	Foneemanalüüs. Lühike ja ülipikk häälik.
8) asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega	
9) tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti	Tutvumine täishäälikutega: I, U, E, O, A ja
10) teeb analüüsitud sõnade ära kirja tähtede kaupa	vastavate ühe- ning kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.
11) kirjutab väikseid õpitud kirjatähti	Häälik ja täht I
12) tunneb ära kaksiktäishääliku orientiiridele toetudes	Häälik ja täht U Häälik ja täht E
13) loeb veerides 1-silbilisi sõnu, saab aru loetu tähendusest	Häälik ja täht O Häälik ja täht A
14) mõistab esemete paiknemist üksteise suhtes ja väljendab seda, kasutades tagasõnu <i>ees/taga, all/peal, kõrval</i>	Tähtede kirjutamine. Tutvumine kaksiktäishäälikutega. Kaksiktäishäälikute lugemine. Kaksiktäishäälikute kirjutamine. Lugemise eelharjutused

	<p>Lahtise silbi lugemine.</p> <p>Praktiline lauseõpetus.</p> <p>Lausete moodustamine: osasihitis ja omastava käände ning tagasõnadega väljendatud kohamäärus lauses.</p> <p>Lausemallid:</p> <p>Alus+öeldis+sihitis</p> <p>Alus+öeldis+kohamäärus (kus?). Tagasõnad.</p>
II TRIMESTR	
Lause ja sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise lihtlausega</p> <p>2) mõistab tuttavatest sõnadest koosneva lause sisu</p> <p>3) tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause</p> <p>4) eristab käsk-, küsi- ja väitlauset, kasutab neid tuttavas situatsioonis</p> <p>5) tunneb lauseskeeme kui lause analüüsi ja koostamise vahendeid ja oskab nende abi kasutada</p> <p>6) eristab elusolendeid ja asju, ühendab küsisõnadega <i>kes?</i>, <i>mis?</i></p> <p>7) mõistab ja väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu <i>ees/taga</i>, <i>all/peal</i>, <i>kõrval</i> sobivas grammatilises vormis</p>	<p>Baaslause ja vähelaiendatud kuni 4-sõnalise lihtlause äratundmine, lause järelkordamine.</p> <p>Sõnade eraldamine lauses, sõnajärje määramine lauses.</p> <p>Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine.</p> <p>Lause (kuni 4-sõna) koostamine skeemi abil tegevuse ja/või pildi järgi.</p> <p>Lausemallide mõistmine:</p> <p>alus + öeldis + sihitis + kohamäärus (<i>kuhu?</i>), alus + öeldis + sihitis + kohamäärus (<i>kust?</i>), alus + öeldis + abinõumäärus (<i>millega?</i>), alus + öeldis + kaasolumäärus (<i>kellega?</i>), alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus (<i>kellele?</i>).</p> <p>Skeemide kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 4 sõna).</p> <p>Väit-, küsi- ja käsklause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses, õpetaja häälduse/intonatsiooni matkimine.</p> <p>Kolme etteantud lause seostamine sidusaks jutukeseks.</p>

	<p>Baassõnavara aktiveerimine. Esemete ja olendite eristamine, küsimuste <i>kes?, mis?</i> praktiline esitamine.</p> <p>Sõnavormi ja tagasõnade alla (<i>alt</i>), peale (<i>pealt</i>), ette (<i>eest</i>), taha (<i>tagant</i>), kõrvale (<i>kõrvalt</i>) tähenduse äratundmine, kohasuhete (<i>kus?, kuhu?, kust?</i>) eristamine, vastavate sõnavormide tähenduse mõistmine.</p> <p>Omandatud sõnade kasutamine kõnes enamlevinud muutevormides ja koos tagasõnadega.</p> <p>Esemete eristamine meeleorganitega tajutavate tunnuste alusel, tunnuste (<i>värvus, suurus, kuju</i>) väljendamine sõnadega.</p> <p>Tajutava tunnuse sõnastamine lauses öeldistäite ja täiendina (<i>Sai on soe – Soe sai ...</i>)</p>
Häälik- ja foneemanalüüs	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) häälib kuni 5häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, rühmitab sõnu häälikkoostise järgi</p> <p>2) nimetab sõnas õpitud täishäälikud ja suluta kaashäälikud, tähistab need õiget värvi (punase või sinise) noobiga</p> <p>3) nimetab sõnas teistest pikemalt kostuva hääliku</p> <p>4) koostegevuses õpetajaga valib või koostab sõnaskeme</p>	<p>Häälikanalüüs</p> <p>Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (kuni 4 häälikut) kordamine.</p> <p>Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukoha ja järjekorra määramine. Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini.</p> <p>Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (<i>valged ringid</i>).</p> <p>2-3 sõna koostise võrdlemine.</p> <p>Sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).</p> <p>Foneemanalüüs</p>

	<p>Ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku leidmine 1-2-silbilistes sõnades õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel, koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides. Häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).</p> <p>Täishäälikute (I, U, E, O, A, Õ) ja suluta kaashäälikute (N, L, M, R, S, V) eristamine. Sõnaskeemide valimine ja koostamine: sõnade ladumine noopidega, sõnade koostise võrdlemine (materialiseeritult).</p> <p>Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment).</p> <p>Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.</p>
Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) loeb häälega veerides 1-2-silbilisi sõnu, baaslauseid ja vähelaiendatud lihtlauseid, saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires) 2) mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu; 3) vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta 4) leiab lauses otsitava sõna õpetaja suunamisel 5) valib lause kohta sobiva pildi 	<p>Lugemistehnika</p> <p>Suluta kaashäälikud (N, L, M, R, S, V) ja täishäälik Õ: suurte trükitähtede õppimine.</p> <p>Suluta kaashäälikute ühendid.</p> <p>Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-2silbiliste sõnade lugemine.</p> <p>Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine.</p> <p>Sõnade, lausete ning lühitekstide lugemine tahvlilt ja aabitsast häälega veerides.</p> <p>Sõna või lause korduv lugemine</p> <p>Teisevärteliste sõnade lugemine orientiiridele ja tähendusele toetudes.</p> <p>Õpetaja lugemise jälgimine.</p>

	<p>Teksti analüüs</p> <p>Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna; küsimustele vastamine.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Sõna leidmine lausest õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs; sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga</p>
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) sooritab ärakirja tuttavate sõnade ulatuses valdavalt tähepaaride kaupa originaali alla</p> <p>2) võrdleb kirjutatud originaaliga, leiab ja parandab vea(d)</p> <p>3) kirjutab ühise analüüsi alusel koostatud skeemide abil 2-3sõnalisi lauseid</p> <p>4) kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, arvestab kirjutamisel etteantud jooni</p>	<p>Ärakiri</p> <p>Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi.</p> <p>Kirjatehnikas õpitud tähtedest koosneva(te) sõna(de) ärakiri tähepaaride kaupa originaali alla.</p> <p>Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine.</p> <p>Õigekiri</p> <p>Kuni 4-häälikust (täis- ja suluta kaashäälikutest) koosnevate sõnade skeemi koostamine, sõnade ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi, sõnade ja lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi.</p> <p>Kirjatehnika</p> <p>Käe ja sõrmede peenmotoorika: voolimine, voltimine, ladumine, punumine, töö mosaiigiga.</p> <p>Kehaasend, pliiaatsihoid.</p> <p>Joonte tõmbamine eri suundades, täheelementide joonistamine orientiiride ja eeskuju järgi.</p>

	Väikeste kirjatähtede kirjutamine etteantud jooni arvestavalt.
Keeleteadmised ja -oskused	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb häälega veerides 1-2-silbilisi sõnu, baaslauseid ja vähelaiendatud lihtlauseid</p> <p>2) saab aru loetu tähendusest</p> <p>3) mõistab tuttavatest sõnadest koosneva(te) lause(te) sisu</p> <p>4) koostab kuni 4-sõnalise lihtlause õpitud lausemalli(de) ulatuses</p> <p>5) eristab esemeid tajutavate tunnuste alusel; väljendab tunnust omadussõnaga</p> <p>6) kasutab omadussõna nii täiendi kui ka öeldistäitena</p> <p>7) mõistab tuttavatest sõnadest koosneva(te) lause(te) sisu</p> <p>8) koostab kuni 4-sõnalise lihtlause õpitud lausemalli(de) ulatuses</p> <p>9) eristab olendeid ja esemeid küsimuste <i>kes?</i>, <i>mis?</i> alusel; eristab sõnade nimetava käände ainsuse ja mitmuse vorme</p> <p>10) määrab suluta kaashäälikute ühendit kahesilbilistes sõnades orientiiride abil</p> <p>11) loeb kahesilbilisi sõnu häälega veerides orientiiride abil</p> <p>12) hääldab õigesti Õ-häälikut; tunneb ära häälikule vastava tähe</p>	<p>Tutvumine suluta kaashäälikutega: N, L, M, N, S, R, V ja vastavate ühe- ja kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.</p> <p>Õpitud tähti sisaldavate sõnade ja lühikeste lausete lugemine.</p> <p>Tähtede kirjutamine. Õpitud tähti sisaldavate sõnade kirjutamine.</p> <p>Praktiline grammatika.</p> <p>Lausemallid:</p> <p>alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (kuhu?). Tagasõnad.</p> <p>alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (kust?). Tagasõnad.</p> <p>Õpitud kohasuhete diferentseerimine.</p> <p>Omadust väljendavad sõnad öeldistäite ja täiendina.</p> <p>Lausemallid:</p> <p>alus+öeldis+abinõumäärus (<i>millega?</i>) + kohamäärus</p> <p>alus+öeldis+kaasolumäärus (<i>kellega?</i>) + kohamäärus</p> <p>alus+öeldis+sihitis+sihitismäärus (<i>kellele?</i>).</p> <p>Olend ja ese. Küsimused <i>kes?</i>, <i>mis?</i></p> <p>Üks ja mitu.</p> <p>Tutvumine suluta kaashäälikute ühenditega.</p> <p>Kahesilbiliste sõnade lugemine.</p> <p>Tutvumine Õ-hääliku ja vastava ühe- ja kahekordse suurtähe ja väikese kirjatähega.</p>

III TRIMESTR	
Lause ja sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) mõistab tuttavatest sõnadest koosneva õpitud lausemallide sisu, tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause</p> <p>2) väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise baaslausega</p> <p>3) koostab kuni 5-sõnalise lause skeemi, kasutab skeemi lausete analüüsi abivahendina</p> <p>4) järjestab kuni 4 lauset sidusaks jutuks</p>	<p>Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, kuni 5-sõnalise lause järelkordamine.</p> <p>Sõnade eraldamine ja sõnajärje määramine lauses.</p> <p>Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine.</p> <p>Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid: skeemide funktsiooni mõistmine.</p> <p>Skeemi abil kuni 4-sõnalise lause koostamine tegevuse ja/või pildi järgi, esitatud skeemi kasutamine lause analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), kuni 5-sõnalise lause skeemi koostamine.</p> <p>Kuni 4 lause seostamine sidusaks jutuks.</p> <p>Baassõnavara aktiveerimine.</p> <p>Õpitud sõnavormide kasutamine koos tagasõnadega levinud lausemallides.</p>
Häälik- ja foneemanalüüs	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu häälimise tempot tahtlikult muutes</p> <p>2) koostab vastavaid sõnaskeeme, rühmitab sõnu nende häälikulise koostise alusel</p> <p>3) eristab häälikurühmi, koostab sõnaskeemi tähistades häälikuid õige värviga</p> <p>4) hääldab 1-2silbilises sõnas õigesti lühikest, pikka ja ülipikka sulghäälikut</p>	<p>Häälikanalüüs</p> <p>Sõnade hääldamise täpsustamine, 4-5-ühikulise häälikuterea kordamine.</p> <p>Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma, häälikute asukoha ja järjekorra määramine.</p> <p>Häälimistempo muutmine suulise juhendi järgi: aeglaselt ja kiiremini.</p> <p>Sõnade häälikkoostise ladumine valgete ringidega, 2-3 sõna koostise võrdlemine,</p>

	<p>sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).</p> <p>Foneemanalüüs</p> <p>Ülipika sulghääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika hääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; lühikese, pika ja ülipika sulghääliku eristamine 1–2-silbilistes sõnades õpetaja abiga koostegevuse ja matkimise tasandil.</p> <p>Sulghääliku pikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).</p> <p>Häälikurühmade eristamine värvuse kui sümboli abil.</p> <p>Sõnaskeemide valimine ja koostamine (sõnade ladumine noopidega), sõnade võrdlemine.</p> <p>Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment, pikk sulghäälik = ühekordne tugev täht, lühike sulghäälik = ühekordne nõrk täht).</p> <p>Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.</p>
Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab neid omavahel; tunneb ära häälikule vastavad tähed</p> <p>2) loeb häälega veerides õpitud tähtedest koosnevaid 2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest</p>	<p>Lugemistehnika</p> <p>Tutvumine diakriitiliste märkidega tähtedega: (Õ), Ä, Ö, Ü, nimetatud tähti sisaldavate sõnade lugemine.</p> <p>Sulghäälikud.</p> <p>Sulghäälikute suured trükitähed (P-B, T-D, K-G)</p>

3) mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu, vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta	Lühike, pikk ja ülipikk sulghäälik Tähed J, H
4) sobitab illustratsiooni loetud lause või tekstiga; leiab õpetaja abiga sõna või lause tekstist, märgistab vastussõna või -lause	<p>Ülipikk sulghäälik ülipika täishääliku või diftongi järel.</p> <p>Konsonantühendid.</p> <p>Sulghäälik S kõrval.</p> <p>G, D konsonantühendis</p> <p>Pikk täishäälik.</p> <p>Pikk suluta kaashäälik.</p> <p>Lühike, pikk ja ülipikk täishäälik.</p> <p>Lühike, pikk ja ülipikk suluta kaashäälik.</p> <p>Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud või erineva šriftiga 1-2-silbiliste sõnade lugemine; sõnade tähtkoostise võrdlemine.</p> <p>Pikemate (3-4-silbiliste) kõnetaktideks liigendatud sõnade lugemine (mesi-lane).</p> <p>Õpetaja ja kaaslaste lugemise jälgimine, lugemisjärje hoidmine.</p> <p>Väikeste trükitähtede õppimine.</p> <p>Lausete ning lühitekstide lugemine tahvlilt ja raamatust. Sõna või lause korduv lugemine.</p> <p>Teksti analüüs</p> <p>Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna, küsimustele vastamine.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Sõna või lause leidmine tekstist õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs (valdavalt pärast lugemist); sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga; illustratsiooni sobitamine lause või tekstiga.</p> <p>Küsimusele vastuse otsimine tekstist, vastussõna või -lause märgistamine.</p>

Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) sooritab kirjatehnikas õpitud sõnade ära kirja 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale; võrdleb kirjutatud originaaliga, leiab ja parandab vea(d)</p> <p>2) kirjutab ühise analüüsi käigus koostatud skeemi järgi 2-3 sõnalist lauset; kontrollib kirjutatu õigsust õpetaja suunamisel skeemile toetudes</p> <p>3) seostab omavahel õigesti kirjatahti; tunneb ära ja parandab tähtede moonutused</p>	<p>Ärakiri</p> <p>Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi.</p> <p>Kirjatehnikas õpitud sõnade ära kirja 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale.</p> <p>Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine.</p> <p>Õigekiri</p> <p>Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi; sõnade ja lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi.</p> <p>Kirjutatu õigsuse kontrollimine õpetaja suunamisel skeemile toetudes.</p> <p>Kirjatehnika</p> <p>Käe ja sõrmede peenmotoorika: kehaasend, pliiatsihoid.</p> <p>Väikeste kirjatahtede õppimine, tähtede seostamine, 1-2silbiliste sõnade kirjutamine, tähemoonutuste äratundmine ja parandamine.</p>
Keeleteadmised ja -oskused	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) tunneb ära P-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (B) ja tugevat (P) tähte</p> <p>2) taastab lugemisel tähele toetudes sõna rõhulis-rütmilise struktuuri</p> <p>3) loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti P-häälikut sisaldavaid sõnu</p> <p>4) hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab häälikuid omavahel</p>	<p>Tutvumine P-hääliku, vastava suurtähe ja väikese kirjatahtega.</p> <p>Teisevärteliste sõnade (<i>supi, kapi</i>) lugemine. Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine.</p> <p>Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.</p> <p>Tutvumine Ä, Ö, Ü häälikute ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatahtedega.</p>

5) tunneb ära häälikule vastavad tähed	Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.
6) loeb ja kirjutab diakriitiliste märkidega tähti sisaldavaid õpitud sõnu	
7) loeb ja mõistab nimisõna nimetava käände ainsuse ja mitmuse vorme	Ainsuse ja mitmuse eristamine.
8) tunneb ära T-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (<i>D</i>) ja tugevat (<i>T</i>) tähte	Tutvumine T-hääliku ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.
9) taastab lugemisel tähele toetudes sõna rõhulis-rütmilise struktuuri	Teisevärteliste sõnade (<i>koti, luti</i>) lugemine. Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest
10) loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti T-häälikut sisaldavaid sõnu	koosnevate lausete lugemine. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.
11) tunneb ära K-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (<i>G</i>) ja tugevat (<i>K</i>) tähte	Tutvumine K-hääliku ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.
12) taastab lugemisel tähele toetudes sõna rõhulis-rütmilise struktuuri	Teisevärteliste sõnade (<i>kuke, tuka</i>) lugemine. Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest
13) loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti K-häälikut sisaldavaid sõnu	koosnevate lausete lugemine. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.
14) tunneb ära konsonantühendid orientiiridele toetudes.	Konsonantühendid. Sulghäälik S kõrval.
15) loeb ja kirjutab õigesti konsonantühendiga sõnu orientiiridele toetudes	G, D konsonantühendis.
16) tunneb ära häälikule vastavad tähed; loeb ja kirjutab õigesti J või H-d sisaldavaid kuni 2-silbilisi sõnu	Häälikud ja tähed J, H. Tähtede ja sõnade kirjutamine.
17) loeb häälega veerides ja kirjutab orientiiridele toetudes õigesti 2-silbilisi erinevate kõnetakti variantidega sõnu	Pikk täishäälik, pikk suluta kaashäälik sõnas: lugemine ja kirjutamine. Ülipikk täishäälik või ülipikk suluta
18) loeb valdavalt häälega veerides väikestest trükitähtedest koosnevaid	kaashäälik sõnas: lugemine ja kirjutamine. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.
19) 2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest	Tutvumine väikeste trükitähtedega.
20) kirjutab kuni 2-silbilistest õpitud sõnadest koosnevaid lauseid ära kirjana valdavalt tähepaaride kaupa	Väikeste trükitähtedega lühikese teksti lugemine.

	1-2silbilistest õpitud sõnadest koosnevate kuni 4-sõnaliste lausete kirjutamine.
2. KLASS	
Õpitulemused 2. klassis	
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab viisakusväljendeid; 2) kõneleb õpetaja suunamisel 3–4 lausega oma tegevusest; 3) iseloomustab objekti 2–3 tajutava tunnuse alusel õpetaja suunamisel; 4) mõistab, koostab ja kasutab suulisel kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4–5-sõnalist lihtlauset; 5) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja pikemaid sõnu kõnetaktide kaupa; 6) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditega (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes; 7) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria; 8) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; määrab häälikurühma tabeli alusel; 9) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse; 10) kirjutab analüüsitud 1–2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata; 11) teeb lugema õpitud 3–4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa. 	
Õppetegevus 2. klassis	
<p>2. klassis on põhitaotluseks õpilaste turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks võimetekohaseks õppetööks.</p> <p>Eesti keele õpetamise ülesandeks on kujundada õpilastel oskus väljendada suuliselt oma peamisi vajadusi, omandada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus, kirjatehnika ning saavutada oma kogemustele vastav teksti mõistmine.</p> <p>Õpilaste kõne arendamiseks on vajalik kujundada lastel kõnesoov; aidata neil tajuda materjali, millest kõnelda, sest õpilane väljendab kõnes ainult neid fakte ja suhteid, mida ta mõistab; varustada õpilasi praktilises kõnetegevuses vajaminevate keeleliste vahenditega (sõnavara, sõnaühendi- ja lausemallid); harjutada õpitud keelevahendite kasutamist kõnes; luua võimalused omandatud oskuste rakendamiseks praktilises suhtlussituatsioonis.</p> <p>Põhimeetodiks suulise ja kirjaliku kõne kujundamisel on praktiline harjutamine.</p>	

Ka teoreetilised algteadmised (st kujutlused õpitavatest keeleüksustest ning tegevustest ülesannete täitmisel) omandatakse sel perioodil praktilise töö tulemusena. Kõne ei ole reegli rollis, vaid kõne teadvustab (kaasneb/järgneb) sooritatavoid õpitegevusi.

Kuna õpilaste võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õppetöö on praktilist laadi, õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, võimalusel töötatakse algoritmide alusel, mis esitatakse õpilastele tajutaval viisil, sümbolite abil või skeemina.

Eesmärgiks on saavutada elementaarne eneseväljendus-, lugemis- ja kirjutamisoskus.

Häälikuõpetus	
Õpitulemused	Õppesisu
1) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas 2) oskab näitlikule materjalile toetudes määrata häälikurühmi ja õpetaja abiga lihthäälikute pikkust (hääliku pikkusi koos muutes), (õpilasel on kujunenud sõnade foneemanalüüsi oskus lihthäälikute osas) 3) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1-2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse õpetaja abiga 4) valib ja kirjutab analüüsitud sõnades õigesti ühekordset ja topelttähte	<p>Häälikanalüüs</p> <p>Sõnade hääldamise täpsustamine.</p> <p>Hääldamise ja häälimise erisuse mõistmine.</p> <p>Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal), häälimiskiiruse muutmine.</p> <p>Häälikute järjekorra ja asukoha määramine: häälikute märkimine graafiliste sümbolitega (ringid, kriipsud jm); häälikute nimetamine järjekorras; sõnas esimese ja viimase hääliku; eelneva(te), järgneva(te) ja naaberhääliku(te) nimetamine.</p> <p>Häälikanalüüsi harjutatakse ülesannete raskusastet muutes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • erineva pikkusega sõnad, • lihthäälikute ja häälikuühenditega sõnad; • analüüs materialiseeritult, koostegevuses, iseseisvalt. <p>Foneemanalüüs</p> <p>Häälikute rühma praktiline eristamine.</p> <p>Häälimine koos häälikurühma määramisega; iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine eraldi, paarikaupa, koos; häälikupikkuse muutmine,</p>

	<p>määramine ja ühe- või kahekordse tähe valimine 1-2-silbilistes sõnades.</p> <p>Täishäälikuühendite ja suluta kaashäälikute ühendi praktiline äratundmine.</p> <p>Raskusastmed: kõnetakti vältele viitava(te) hääliku(te) ja selle/nende asukoha määramine, sõnatulpade lugemine noopide ja vältemärkide alusel, analüüsimine (häälikupikkuse muutmine ja määramine)</p> <p>õpetaja võrdleva häälduse järgi, materialiseeritud ja suunatud analüüs koostegevuses, sõnaskeemide koostamine, valimine, noopide asendamine tähtedega: ühekordne ja topelttäht täishäälikute ja suluta kaashäälikute puhul; nõrk, ühekordne tugev ja topelttäht sulghäälikute puhul.</p> <p>Veaohtlike häälikute leidmine sõnades: esimese täishääliku ja sellele järgneva suluta kaashääliku või sulghääliku märkimine laotud ja kirjutatud sõnas, hääliku nimetamine kuuldu 1-2-silbilises sõnas.</p> <p>Veaohtlike häälikute pikkuse muutmine.</p> <p>Õppevahend “tiivik”.</p>
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
1) kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata	<p>Ärakiri</p> <p>Sõnade ja lühikeste lausete ärakiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi nii tahvlilt kui ka raamatust).</p>

<p>2) teeb lugema õpitud 3-4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja sõnaosade kaupa</p>	<p>Lühikeste sõnade (2-4 tähte) kirjutamine pärast analüüsi originaali jälgimata, pikemate sõnade kirjutamine 2-3 tähe kaupa.</p> <p>Kirjutatu kontrollimine originaali järgi. Vajadusel ka vigade parandamine.</p> <p>Häälamise ja kirjutamise tempo ühtlustamine.</p> <hr/> <p>Õigekiri</p> <p>Õigekirja omandamise raskusastet reguleerib kolm komponenti:</p> <p>1) materjali keerukus – õpetatakse valdavalt ühe- ja kahe silbiliste sõnade õigekirja;</p> <p>2) kasutatud abivahendid (materialiseerimine ja näidised);</p> <p>3) õpetaja osalemine: koostegevus, matkimise teel, näidisele toetudes. Õpilased ei ole veel võimelised töötama verbaalse reegli järgi.</p> <p>Sõnade õigekiri toetub eelneva analüüsi käigus määratud häälkupikkusele, mis on tajutaval viisil tähistatud (noobid, häälkupikkuse märgid).</p> <p>Täishäälikute (“punaste” häälikute) õigekiri.</p> <p>1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, üks tähelünk sõnas ja ühe sõna lünk lauses.</p> <p>Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.</p> <p>Kaksiktäishäälikute õigekiri.</p> <p>1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, tähe- ja sõnalünkade täitmine.</p> <p>Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.</p> <p>Suluta kaashäälikute (“siniste” häälikute) õigekiri.</p>
---	--

	<p>Ühe- ja kahekordsete tähtede õige kasutamine (valdavalt kahe silbilistes) sõnades pärast analüüsi.</p> <p>Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.</p> <p>Suluta kaashäälikute ühendite õigekiri.</p> <p>Sulghäälikute (“roheliste” häälikute) õigekiri.</p> <p>Enesekontrollioskuse kujundamine.</p> <p>Kirjutamisele järgnev enesekontroll - kirjutatu võrdlemine originaaliga, kirjutamisele järgnev sõnakoostise analüüs.</p> <p>Korrektuurharjutused: sõna lugemine täpselt kirja pildi järgi, verifitseerimine (loetu õigsuse hindamine), vea märkamine, analüüs, parandamine.</p> <p>Kirjalikud tööd</p>
	<p>Kirjatehnika</p> <p>Väiketähtede kirjutamise harjutamine, suurtähtede kirjutama õppimine.</p> <p>Tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste äratundmine (üksiktäht, täht sõnas) ja parandamine.</p> <p>Kirjutamise tempo tõstmine.</p> <p>Orienteerumine lehel (õpetaja juhendamisel) kirjutamisel tööraamatusse, vihikusse ja tahvlile.</p> <p>Kirjalike tööde vormistamine.</p>
Praktiline lauseõpetus	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ning oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5sõnalist lihtlauset</p>	<p>Ese ja olend. Esemete ja olendite eristamine; esemete/olendite ja vastavate piltide eristamine.</p>

	<p>Erineva üldistusastmega (2-3) sõnade mõistmine ja rühmitamine (<i>Muki-koer; Muki-koer-loom, Muki - koduloom</i>).</p> <p>Nimede ning liigi- ja alaliiginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (<i>Muki on koduloom</i>).</p>
	<p>Lause äratundmine: eristamine sõnast, sõnade reast, sõnaühendist, poolikust lausest, agrammatilisest lausest.</p> <p>Sõnajärje määramine ja muutmine, lause taastamine, lõpetamine.</p> <p>Lausetähenduse mõistmine sensomotoorsele kogemusele toetudes.</p> <p>Lausete konstrueerimine, ühendamine, sisestamine (lihtsamad juhud), muutmine (sõnajärje muutmine, väit-, küsi- ja käsklausete muutmine teisteks lausetüüpideks); laiendatud lihtlause jaotamine baaslauseteks.</p> <p>Lausete skemaatiline kujutamine.</p> <p>Lausete eristamine nii intonatsiooni kui ka skeemide alusel.</p> <p>Väit-, küsi- ja käsklausete koostamine (4-5 sõna) tegevuse, piltide ja skeemide abil.</p> <p>Lauselõpu intonatsioon.</p> <p>3-5-sõnalise lause järelhääldamine, sõnajärje määramine ja muutmine.</p>
	<p>Lausete laiendamine sihitise, koha-, abinõu-, kaasolu- ja sihitismäärusega.</p> <p>Käsitletavad lausemallid:</p> <p>alus + öeldis</p> <p>alus + öeldis + sihitis</p> <p>alus + öeldis + kohamäärus</p> <p>alus + öeldis + abinõu-/kaasolumäärus</p>

	<p>alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus</p> <p>Mitmesõnalise lause muutmine lihtsamateks lauseteks, „pöördlausete” moodustamine (<i>Koer on kassi taga. Kass on koera ees.</i>).</p> <p>Sõnavormide tähenduse mõistmine lauses või sõnaühendis.</p> <p>Vormide eristamine ja rakendamine: sihitise ja määruse vormid, tagasõnad (<i>ees, taga, all, peal, kõrval, kohal, vahel, sees</i>).</p>
	<p>Ruumisuhteid väljendavate keelendite <i>allpool-ülalpool, parem-vasak</i> mõistmine.</p> <p>Raamatus, vihikus, töölehel orienteerumine.</p> <p>Ruumis orienteerumine.</p>
	<p>Objektide iseloomustamine ja objektide omaduste võrdlemine. Objektide ühised ja erinevad omadused.</p> <p>Omadussõna kasutamine öeldistäite (<i>Auto on punane</i>) ja täiendina (<i>See on punane auto</i>).</p> <p>Objektide omaduste võrdlemine. Tunnuste suhtelisuse näitlik selgitamine (Väike elevant on suurem kui suur sipelgas).</p> <p>Tunnust/omadust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine lauses.</p>
	<p>Tegevuse ja tegija eristamine. Tegevust ja tegijat märkivad sõnad.</p> <p>Vastamine küsimustele <i>kes?, mis?, mida teeb?</i>.</p> <p>Küsisõnade <i>kes?, mis?, mida teeb?</i> ja vastavate sõnavormide vastandamine.</p> <p>Isikuliste asesõnade mõistmine kontekstis, isikuliste asesõnade kasutamine.</p> <p>Tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöörete sisuline eristamine.</p>

	Tegevust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine.
Keeleteadmised ja oskused	
Õppesisu	
<p>Suur algustäht nimedes (inimesed, loomad, linnud) ja lause alguses.</p> <p>Lause lõpumärgid.</p> <p>Elusolendite ja esemete ning nende nimetuste praktiline eristamine, tegevuste ja omaduste ning neid väljendavate sõnade praktiline eristamine.</p> <p>Vastamine küsimustele kes?, mis?, mida teeb?; küsisõnade kes?, mis?, mida teeb? ja vastavate sõnavormide vastandamine.</p> <p>Üksikhäälikute ja häälikuühendite ning veaohlike häälikute praktiline äratundmine sõnas.</p>	
Lugemine ja kõnearendus	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja (pikemaid sõnu) kõnetaktide kaupa</p> <p>2) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes</p> <p>3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab lause ja/või lõigu sisu kohta esitatud küsimustele valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria</p>	<p>Lugemistehnika</p> <p>Õpetaja lugemise kuulamine.</p> <p>Lugemine veerides (häälega ja sosinal), 1-2-silbiliste sõnade lugemine sõnade kaupa; pikemate sõnade lugemine kõnetaktide kaupa; keerulise häälikkoostisega sõnade lugemine pärast eeltööd ja/või abivahenditele toetudes (graafilised orientiirid, sõnade liigendamine, eelnev häälimine).</p> <p>Lause lõpu intonatsiooni harjutamine.</p> <p>Kaasõpilase lugemise jälgimine ja lugemisvigade parandamine.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Valiklugemine: sõnade leidmine lausest ja lausete leidmine tekstist õpetaja juhendamisel.</p> <p>Illustratsioonide valimine ja sobitamine tekstiga, pildiseeria koostamine.</p> <p>Küsimustele ja korraldustele vastamine tekstis leiduva sõna/sõnaühendi või lausega.</p>

	<p>Kirjeldataud tegude hindamine (valik õpetaja esitatud variantide seast).</p> <p>Jutu mõtte sõnastamine ühisvestluses.</p> <p>Taustteadmiste aktiveerimine, tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine enne teksti lugemist (näitvahendite ja/või lühitekstide abil).</p> <p>2-3 sõna aktiivne kasutamine teksti analüüsid ja taastades.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine</p> <p>Lausetähenduse mõistmine.</p> <p>Samaviiteliste sõnade tähenduse mõistmine lausete tähendust seostades (lokaalse sidususe strateegia).</p> <p>Puuduva teabe tuletamine ühisvestluses.</p> <p>Teksti kohta esitatud küsimustele vastamine valiklugemist kasutades.</p> <p>Lausete lõpetamine, muutmise, järjestamine.</p> <p>Õpetaja ja õpilase koosjutustamine.</p> <p>Dialogi struktuuri teadvustamine (<i>kes? kellele? mida ütles?</i>).</p> <p>Lühiteksti taastatakse abivahendeid kasutades (pildid, pildiseeriad, skeemid, sõnalünkadega laused, lausete lõpetamised).</p>
--	--

3. KLASS

Oodatavad õpitulemused 3. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa;
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;

- 5) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- 8) muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkust;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Õppetegevus 3. klassis

3. klassi eesti keele ainekava töömahukamad lõigud on lugemise, õigekirja ja praktilise grammatika (sõna muutevormid, sõnaühend, lause) omandamine. Tõuseb praktilise grammatika osakaal, õigekirja omandamine on sellega võrreldes väiksema kaaluga. Õppetöö on endiselt praktilist laadi. Kuna õpilaste juhtivaks psüühiliseks protsessiks on taju, tuleb vaimsete ülesannete sooritamisel palju kasutada materialiseerimist ja näitlikke abivahendeid, tööd toetavad stereotüübid ja algoritmid. Õppetegevuses on oluline õpetaja suunamine ja õpilase-õpetaja koostöö.

Häälikuõpetus

Õpitulemused	Õppesisu
1) häälib sõnu valdavalt iseseisvalt	Häälik- ja foneemanalüüs
2) nimetab sõnas veaohlike häälikuid	Häälikanalüüs
3) muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkust	Sõnade hääldamise täpsustamine, häälimisoskuse automatiseerimine: häälimine kirjutamise tempos hääletult ja ilma abivahenditeta. Häälimiskiiruse muutmine.
4) kirjutab pärast analüüsi õigesti kuni 3-silbilisi lihthäälikutest koosnevaid sõnu;	Foneemanalüüs
5) kontrollib õpetaja suunamisel ja abivahenditele toetudes kirjutatu õigsust	Häälikute rühma eristamine; sõnas esinevate veaohlike häälikute nimetamine kirja pildi ja kuulmise järgi,. Iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine kahe (sulghäälikud) ja/ või kolme pikkuse kaupa; skemaatiliselt esitatud orientiiridele (skeemid, tiivik) toetudes võrdleva

	<p>hääldamise kasutamine lihthääliku pikkuse määramiseks; sõnade rühmitamine veaotlike häälikute pikkuse järgi (skeemide alusel), tähe valimine 1-3-silbilistes (ühe kõnetaktiga) sõnades.</p> <p>Veaotlike häälikute pikkuse võrdlemine, õigekirja põhjendamine (õpetaja abiga).</p> <p>Veaotlike häälikute skeemi valimine sõna juurde, tähelünkade täitmine.</p> <p>Kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi äratundmine, analüüs ja tähtede valik vastavalt reeglile.</p> <p>Häälikanalüüsi harjutamine toimub ülesannete raskusastet järk-järgult muutes: erineva pikkusega sõnad, üksikhäälikutest koosnevad ja häälikuühendeid sisaldavad sõnad; analüüs materialiseeritult, koostegevuses, iseseisvalt.</p> <p>Foneemanalüüsi raskusastmed: analüüs koostegevuses, materialiseeritult, peast (lihtsamad variandid), lühemad ja pikemad sõnad (valdavalt 3-silbilised), erineva struktuuriga silbid sõnades.</p> <p>Tiiviku kasutamine: veaotlike häälikute pikkuse muutmine esitatud skeemide järjekorras:</p> <p>1) vasak tiib, 2) parem tiib</p> <ul style="list-style-type: none"> • alt üles vasak tiib, • alt üles parem tiib, • ülalt vasakult alla, alt paremalt üles, • horisontaalselt
--	--

	(ülipikk täishäälik + lühike suluta kaashäälik; lühike täishäälik + ülipikk suluta kaashäälik jne). <ul style="list-style-type: none"> • ühe- ja kahekordse tähe valimine vastavalt skeemile.
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu sõnahaaval originaalteksti täiendavalt vaatamata</p> <p>2) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu</p> <p>3) kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust, leiab ja parandab vea(d) kirjutatud sõnas</p>	<p>Ärakiri. Sõnade ja lühikeste lausete ära kiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi). Lühikeste sõnade kirjutamine pärast lause lugemist ja eelnevat analüüsi. Kirjutatu õigsuse järelkontroll.</p> <p>Õigekiri. 1-3-silbiliste sõnade ja neist koostatud lausete kirjutamine pärast ühist analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, järelanalüüs, vigade parandamine. Õpitud käände- ja pöördevormide õigekiri (sõnatüve muutused, lõpud). k, p, t s-i kõrval. Kaashäälikuühendi leidmine kirjapildi ja kuulmise järgi. Ühendi õigekiri. Sõnade poolitamine. Harjutustüübid: järelehäldamine, lünk- ja sobitusharjutused, harjutavad etteütlused, korrektuurharjutused.</p> <p>Kirjatehnika. Väike- ja suurtähtede kirjutamine; tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste leidmine nii enese kui ka teiste töödes, nende parandamine; kirjutamise tempo tõstmine. Kirjalike tööde vormistamine.</p>

Praktiline grammatika	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme</p> <p>2) oskab viia õpitud sõnavorme mitmesse sõnaühendisse</p> <p>3) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega, kasutades neid erinevates funktsioonides (nt: andis kellele? - andis lapsele; pani teki kuhu? – pani teki lapsele peale)</p> <p>4) on omandanud praktiliselt omadus- ja tegusõnade enamkasutatavad muutevormid</p> <p>5) rakendab omandatud sõnavorme laiendatud lihtlauses suuliselt ja kirjalikult</p> <p>6) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti</p>	<p>Lause. 5–6-sõnaliste lihtlauset (väit-, küsi- ja käsklause) mõistmine, kuni 5-sõnaliste lihtlauset koostamine ja kõnes kasutamine. Sihitisosalause mõistmine ja kasutamine.</p> <p>Nimisõna käändevormid. Käändevormide mõistmine ja kasutamine enamlevinud funktsioonides: koht, objekt, kuuluvus, osa ja tervik, kaas- ja ilmaolu. Lausete ja sõnaühendite koostamine, küsimusele vastamine kas sõnaühendi või üksiksõnaga. Õpitud sõnavormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses. Kohasuhteid väljendavate tagasõnade ees, taga, ääres, kohal, all, peal, juures, vahel, kõrval, keskel, sees, asemel, otsas, küljes, poole, järel, hulgas mõistmine ja rakendamine. Küsimuste kus, kuhu, kust, milleni?, kelleni?, kellega, millega, kellele?, milleta?, kellele? mõistmine ja neile vastamine sõnaühendi ja üksiksõnaga. Küsimuste kelle oma?, mille oma? mõistmine ja neile vastamine sõnaühendiga. Nimetava käände ainsuse ja mitmuse vormid. Ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine analoogia alusel. Erineva üldistusastmega (3-4 astet) nimisõnade mõistmine ja nende õige kasutamine (Muki – koer – koduloom – loom), esemete ja olendite tajutavate</p>

	<p>tunnuste väljendamine omadussõnadega, inimeste tunnete, emotsioonide ja käitumisaktide kirjeldamine enamlevinud sõnadega situatsioonist lähtuvalt.</p> <p>Omadust väljendav sõna.</p> <p>Esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega. Värvust, suurust, kuju, maitset väljendavad omadussõnad.</p> <p>Kahe tuttava objekti tajutavate tunnuste alusel kirjeldamine ja võrdlemine (abistavale materjalile toetudes);</p> <p>Iseloomujooni väljendavad omadussõnad tegelaste iseloomustamiseks situatsioonide põhjal.</p> <p>Omadussõna kasutamine lauses öeldistäite ja täiendina.</p> <p>Omadussõna ühildumine nimisõnaga arvus ja käändes.</p> <p>Tegevust ja seisundit väljendav sõna.</p> <p>Tegevust ja seisundit väljendavate sõnade mõistmine, leidmine, rühmitamine ja kasutamine.</p> <p>Tajutavaid tegevusi ja seisundeid väljendavate sõnade aktiivne kasutamine kõnes.</p> <p>Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormide tähenduslik eristamine ja kasutamine, lihtmineviku vormide moodustamine analoogia alusel, vormide muutmine lauses.</p> <p>Tegusõna laiendamine sihitisosalausega; tegusõna ja osalause sobitamine; osalause lõpetamine; tegusõna valimine osalause juurde.</p>
--	---

	<p>Arvsõna.</p> <p>Põhi- ja järgarvude mõistmine ja praktiline kasutamine kõnes.</p> <p>Põhi- ja järgarvsõnade erisuse teadvustamine ja kasutamine.</p> <p>Küsisõnade mitu? ja mitmes? sisuline mõistmine, küsimustele vastamine. (Minuga tulevad kolmas ja neljas poiss. – Mitu poissi minuga tulevad? – Kaks poissi.).</p> <p>Liitsõna.</p> <p>Liitsõna ja sõnaühendi praktiline eristamine.</p> <p>Põhisõna sobitamine mitme laiendiga ja vastupidi.</p>
Keeleteadmised ja oskused	
Õppesisu	
<p>Häälikurühmade ja veaotlike häälikute/tähtede äratundmine.</p> <p>Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormi eristamine.</p> <p>Ainsuse ja mitmuse vormide (sh käände- ja pöördvormides) äratundmine.</p> <p>K, p, t sõna alguses ja s-i kõrval.</p>	
Lugemine ja kõnearendus	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) loeb õpitud jõukohast pala ladusalt ja ilmekalt 2) leiab küsimuste ja korralduste abil õpitud tekstist sõnu ja lauseid 3) vastab sisutaastavatele küsimustele 4) järjestab sisu järgi pildid seeriaks 5) jutustab loetud ja analüüsitud pala tekstilähedaselt abivahenditele toetudes 	<p>Lugemistehnika.</p> <p>Võõra pala lugemine kõnetaktide ja lühemate sõnade kaupa, orientiiridega teksti lugemine.</p> <p>Õpitud jõukohase pala lugemine ladusalt ja ilmekalt.</p> <p>Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamise, parandamine.</p> <p>Korduv lugemine vahelduvalt kooris ja üksi; ülesanded ladususe saavutamiseks (kohatute pauside vältimine, lugemiskiiruse tõstmine); ülesanded ilmekuse arendamiseks (lauselõpu intonatsioon, loogiline rõhk).</p> <p>Orienteerumine tekstis.</p>

	<p>õna(de) või lause(te) leidmine piiritletud tekstiosast.</p> <p>Lõikude sobitamine illustratsioonidega.</p> <p>Teksti jaotamine lõikudeks ja lõikude pealkirjastamine koostegevuses õpetajaga.</p> <p>Pildiseeria ja/või kavapunktide järjestamine, puuduva info tuletamine.</p> <p>Küsimuste esitamine üksteisele teksti kohta, intellektuaalse (õige/vale) ja emotsionaalse (meeldib/ei meeldi) hinnangu andmine kirjeldatud tegevustele.</p> <p>Juhtlause leidmine, peamõtte sõnastamine koostegevuses õpetajaga.</p> <p>Valiklugemine, mille käigus õpetaja juhendamisel leitakse vajalik sõna etteantud lausest, lause lõigust või tekstist.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Loetud pala tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Osalemine eri vormi dialoogides: küsimus-vastus, teade-küsimus; kutse koostegevusele, nõustumine-loobumine.</p> <p>Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal piltide, lünklausete, sõnaühendite abil.</p> <p>Analoogiajutukeste koostamine koostegevuses õpetajaga.</p> <p>Tekstilähedasel jutustamisel on abiks: pildid, algus- ja lõpulaused, sõnaühendid.</p> <p>Kirjalikku dialoogi analüüsitakse õpetaja suunamisel, harjutatakse tekstis olevate väljendite valikut ja kasutamist sõltuvalt situatsioonist.</p> <p>Antakse jõukohaseid hinnanguid tegelaste käitumisele, ühisvestluses analüüsitakse konflikti vähendamist või ägenemist</p>
--	---

	soodustavaid väljendeid; analüüsi kokkuvõtte sõnastab õpetaja. Dialogi analüüsil pööratakse tähelepanu ka suhtlejate emotsioonidele ja hoiakutele.
II KOOLIASTE	
<p>Õpitulemused II kooliastmes</p> <p>6. klassi lõpetaja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme; 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abistavaid materjale; 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt; loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa; 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid; 5) annab abistavate materjalide toel edasi kuulnud või loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel; 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele; 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid; 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust; 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi; 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegusõna muutevorme õpetaja abiga); 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abimaterjale, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid; 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust. 	
4. KLASS	
<p>Oodatavad õpitulemused 4. klassi lõpuks</p> <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis, kirjeldab ja annab hinnanguid tegevustele; 2) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke; loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval; 	

- 3) leiab küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike (sh peamõttele osutavaid lauseid);
- 4) vastab küsimustele teksti kohta (nimetab põhjuslikke seosed, annab hinnanguid tegevustele);
- 5) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;
- 6) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu; kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti);
- 7) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauseid; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
- 8) analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes;
- 9) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid;
- 10) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust.

Õppetegevus 4. klassis

Lihtsustatud õppetase on õppetegevus kontsentriiline, st varasemates klassides käsitletud teemad korduvad, nende käsitus on põhjalikum ja materjali poolest mahukam. Kuna õpilaste juhtiv psüühiline protsess on 4. klassis endiselt valdavalt taju, peab ka eesti keele lugemise ning keeleõpetuse tundides õppetöö toimuma toetudes kaemuslik-praktilisele mõtlemisele. Seega jääb 3. klassiga võrreldes samaks õpetamise praktiline suunitlus: kasutatakse materialiseerimisvahendeid, minimaalselt termineid. Õpilaste arengus hakkab aga üha enam rakenduma mälu ja see teeb võimalikuks kujundilise mõtlemise kasutamise.

4. klassis suureneb märgatavalt töövõtete abstraktsus: koostatakse lausete skeeme; tegeldakse sõnaosadega (tüvi, tunnus, lõpp, liide); eristatakse sõnavormide leksikaalset ja grammatilist tähendust (põhi- ja lisatähendust); lisaks süntaksiküsimustele (küsimused sõnavormi juurde sõnavormi täpsustamiseks) hakatakse kasutama morfoloogiaküsimusi (küsimused sõnavormi kohta).

Peamiseks tööviisiks jääb endiselt praktiline harjutamine. Õpetuse raskusastet mõjutavad nii materjali maht, õpilase iseseisvuse tase ja õpetaja vahetu osalemine lapse tegevuses kui ka abivahendite kasutamine.

Häälikuõpetus

Õpitulemused	Õppesisu
1) muudab ja määrab veaohlike häälikute pikkust lihthäälikutest koosnevates ja	Häälik- ja foneemanalüüs. Häälikurühmad.

<p>kaksiktäishäälikut või suluta häälikuühendit sisaldavates sõnades</p> <p>2) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu graafilistele abivahenditele toetudes</p>	<p>Kuni 4-silbiliste erineva struktuuriga sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos.</p> <p>Veaohtlikud häälikud sõnas.</p> <p>Veaohtlike häälikute võrdlev hääldamine häälikupikkuse määramiseks.</p> <p>”Tiivik”. ”Tiiviku” valimine (täishäälik + suluta kaashäälik, täishäälik + sulghäälik).</p> <p>Täishäälik ja suluta kaashäälik veaohtlike häälikutena.</p> <p>Häälikupikkuste muutmine ühiselt ja iseseisvalt, määramine, õigekiri 2-4silbilistes sõnades.</p> <p>Analüüsi kiiruse treenimine. Enesekontrolli kujundamine.</p> <p>Kaksiktäishäälik või suluta kaashäälikute ühend veaohtlike häälikutena.</p> <p>Ühendi praktiline äratundmine nii kuulmise kui kirjepildi järgi; täishäälikuühendi teise või suluta kaashäälikute ühendi esimese komponendi pikkuse muutmine, määramine, ühendi õigekiri.</p> <p>Sõnade rühmitamine antud ühendite järgi.</p> <p>Täishäälik ja sulghäälik veaohtlike häälikutena.</p> <p>Häälikupikkuse muutmine, määramine, õigekiri.</p> <p>Tähevalik toetub järgmistele analüüsioskustele:</p> <p>1) häälimine, häälikute ja nende järje määramine,</p>
---	---

	<p>2) häälikute rühma (“punased”, “sinised”, “rohelistes”), lihthääliku või häälikuühendi määramine,</p> <p>3) veaotlike häälikute leidmine,</p> <p>4) võrdlev hääldamine, häälikupikkuse määramine.</p> <p>Graafiliste vahendite kasutamine: skeemid, “tiivik”, “klaver”, noobid, vältemärgid, täherühmade tabelid.</p> <p>“Tarkvara mappi” kasutamine, suunata õpilasi läbima seal näidatud töösamme.</p> <p>Suunavad küsimused:</p> <p>Mida on vaja teha?</p> <p>Mida sa teed/tegid?</p> <p>Mida sa teed järgmisena?</p>
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu</p> <p>2) sooritab 4-5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust</p> <p>3) tunneb õigekirja kontrollimise võtteid ja kasutab suunamisel kirjutatu kontrollimiseks “tiivikut” või veaotlike häälikute skeeme (kirjutamise skeeme)</p>	<p>Ära kirja.</p> <p>Kirjutamine sõnapaaride ja pikemate sõnade kaupa, kaasõpilase kirjutatud teksti lugemine, järelkontroll.</p> <p>Õigekiri.</p> <p>Õpitud veaotlike häälikute õigekiri sõnades. Ainsuse ja mitmuse tüve õigekiri. Käändelõppude ja mitmuse tunnuse õigekiri. k, p, t s-i ja h kõrval.</p> <p>Sõnade poolitamine: harjutamine skeemide abil.</p> <p>Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi.</p> <p>Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, skeemi(de) valik, vigade parandamine.</p> <p>Kirjatehnika.</p>

	Tähemoonutuste äratundmine ja leidmine nii enese kui teiste töödes, nende parandamine; õigete täheseoste kirjutamine. Kirjutamise kiiruse tõstmine. Kirjalike tööde vormistamine.
PRAKTILINE GRAMMATIKA	
1. Lause	
Õpitulemused	Õppesisu
1) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset 2) laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil 3) tunneb lauses ära aluse ja öeldise, muudab pika lause baaslauseks	Lihtlause. Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud sõnaühenditest (tegusõna ja nimisõna laiendid). Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lihtlause moodustamine pikemast lausest. Alus ja öeldis lauses. Deformeeritud 4-6sõnalise lause taastamine. Liitlause. Liitlause. Lauseosad. Lauseosade ühendamine. Sidesõnad. Sihitisosalause. Otsekõne. Saatelause ja otsekõne leidmine tekstist. Otsekõne muutmine kaudseks. Teiste kõnest jutustamine: asesõnade asendamine, tegusõna vormi muutmine, tegijale või kõnelejale osutamiseks nimede ja nimetuste kasutamine.
2. Sõnade tähendus sõnaühendis ja lauses	
Õpitulemused	Õppesisu
1) analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes	Nimisõna käändevormid. Ese (olend) ja sõna, pilt ja sõna, esemete (olendite) ja nende osade nimetamine, nimetuste eristamine. Küsimused kes?, mis?.

<p>2) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset;</p>	<p>Üldnimetused. Sünonüümide ja homonüümide mõistmine kontekstis.</p> <p>Nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht.</p> <p>Sõnaühendis ja lauses väljendatud suhted: atributiivsed suhted (tunnused, kuuluvus, osa tervikust); kohasuhted, abinõu-, kaasolu- ja ilmaolusuhted; ajasuhted; lõpetatud ja lõpetamata tegevus; hulk ja mõõt; (millegi) valdaja; seisund.</p> <p>Tagasõnade (koha- ja ajasuhted) ning abimäärsõnade mõistmine ja praktiline kasutamine.</p> <p>Küsisõna ja küsimus. Süntaksiküsimus (astus kuhu? – astus esikusse). Morfoloogiaküsimus (esikusse– millesse?). Sõnade rühmitamine küsimuste abil.</p> <p>Nimisõna algvorm ja tüvi: algvormi mõiste; küsimused (kes?, mis?); algvormi moodustamine sõnaühendi see on ... abil. Enamlevinud vääramati kasutatavate sõnade (puder, taldrik, pliit jne) algvorm.</p> <p>Sõna tüve mõiste. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus, neid väljendavad sõnaosad: sõnatüvi ja –lõpp.</p> <p>Ainsuse tüvi, tüvevormi küsimused, moodustamine skeemi ja täiendi (uue ...) abil.</p> <p>Tüve leidmine ühe ja sama sõna eri käändevormidest.</p> <p>Nimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Ainsuse omastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: kuuluvus (poisi müts), lõpetatud või kindlasti</p>
---	---

	<p>lõpetatav tegevus (ostis koti/ostab koti), osa tervikust (pruuni koti sang), hulk või mõõt (paki kommi), koht (koos tagasõnaga: metsa taga, poisi kõrval).</p> <p>Sõnavormi leidmine sõnaühendis või lauses (funktsioonide kaupa), sõnavormi moodustamine, kasutamine sõnaühendis ja lauses, küsimuste valik sõnavormile.</p> <p>Mitmuse tüvi, moodustamine skeemi abil. Mitmuse tunnused. Mitmuse vormide analüüs ja moodustamine.</p> <p>Mitmuse vormis oleva sõna põhi- ja lisatähendused (leksikaalne tähendus, arv, käändevormi grammatiline tähendus).</p> <p>Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: lõpetamata tegevus (peseb autot), koht (mööda teed), aeg (pärast lõunat), eitus (ei ole vihikut).</p> <p>Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: nimetatud käänete vormides olevate sõnade tähendus ja kasutamine.</p> <p>Omadust väljendav sõna.</p> <p>Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tunnuseid/omadusi ja neid väljendavaid sõnu.</p> <p>Omadussõna nimisõna laiendina: omadussõna ja nimisõna sobitamine sõnaühendiks, tegusõnade ja moodustatud sõnaühendite sobitamine, lihtlausete laiendamine moodustatud sõnaühenditega.</p> <p>Küsimus missugune?. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuse alusel.</p>
--	---

	<p>Tegevust ja seisundit väljendav sõna.</p> <p>Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tegevusi ja seisundeid ning neid väljendavaid sõnu.</p> <p>Tegusõna küsimus. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuste alusel.</p> <p>Sõnade seos lauses.</p> <p>Tegevust väljendav sõna (öeldis) lauses.</p> <p>Tegijat väljendav sõna (alus) lauses.</p> <p>Aluse ja öeldise leidmine, nende graafiline märkimine; küsimuste esitamine aluse ja öeldise kohta. Aluse ja öeldise laiendid (täpsustavad sõnad). Põhisõna ja laiendi graafiline märkimine.</p> <p>Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine).</p> <p>Tegevust väljendavad sõnad. Tegusõna pöörded: tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöördvormid, öeldise vormi sõltuvus lausest (nimisõnadest ja isikulistest asesõnadest).</p> <p>Tegusõna jaatav ja eitav kõne. Eitava kõne vormide mõistmine ja kasutamine lauses, lausete transformeerimine ühest kõnest teise.</p> <p>kse-olevik: vormide vaatlemine, lause tähenduse mõistmine lähtudes sellest, et tegija pole teada.</p> <p>Enamlevinud abimäärsõnade mõistmine ja kasutamine koos tegusõnaga. Ühendteigusõna kasutamine lauses.</p> <p>Tegusõna laiendamine õpitud käändevormidega, sihitiskõrvallausega.</p> <p>Arvsõna.</p> <p>Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p>
--	--

	Arvsõna küsimused: valik, sobitamine.
Keeleteadmised ja oskused	
Õppesisu	
<p>Sõnade praktiline eristamine esemetest (olenditest), tunnustest, tegevustest ja seisunditest</p> <p>Sõnade praktiline rühmitamine küsimuste (kes?, mis?, missugune?, mida teeb?) abil.</p> <p>Morfoloogia- ja süntaksiküsimuse praktiline eristamine ja esitamine: valik, sobitamine.</p> <p>Alus ja öeldis (lihtsamad juhud), sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine).</p> <p>Käändsõna algvorm, muutevormid; ainsuse ja mitmuse tüvi, tunnused ja lõpud: sõnavormide äratundmine, muutmine ja moodustamine ning analüüs skeemide abil. Käänevormi põhi- ja lisatähendus (leksikaalne ja grammatiline tähendus), sõnavormi rakendamine sõltuvalt tähendusest.</p>	
Lugemine ja kõnearendus	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke, loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval</p> <p>2) leiab küsimuste ja korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike; sh peamõtet väljendavaid lauseid</p> <p>3) vastab teksti kohta esitatud küsimustele, nimetab põhjuslikke seoseid, annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele, osaleb peamõtte sõnastamisel</p> <p>4) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele</p> <p>5) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu</p>	<p>Lugemistehnika.</p> <p>Võõra pala lugemine valdavalt sõnade kaupa, pikemad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa.</p> <p>Õpitud jõukohase pala lugemine lihtsamate süntagmade kaupa, ladusalt ja ilmekalt, rõhutades loogilist öeldist, kasutades lauselõpu intonatsiooni, arvestades kirjavahemärke.</p> <p>Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine.</p> <p>Orienteerumine tekstis.</p> <p>Lõikude, sh looduskirjelduste, lausete, tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade leidmine, sõnatähenduste täpsustamine kaastekstist lähtuvalt.</p> <p>Teksti jaotamine lõikudeks, nende pealkirjastamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>Puuduva info ja põhjus/tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses.</p>

	<p>Küsimuste esitamine teksti kohta (kes?, mis?, millal?).</p> <p>Konkreetsede ülesannete täitmine vaikse lugemise teel.</p> <p>Käitumisaktide hindamine ühisvestluses, seostamine õpilaste käitumisega.</p> <p>Juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte tuletamine ühisvestluses, peamõtte ühine sõnastamine.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Loetud pala tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Osalemine teksti põhjal korraldatud eri vormi dialoogides.</p> <p>Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal, abiks pildid, lünklaused, sõnaühendid, skeemkava.</p>
--	---

5. KLASS

Oodatavad õpitulemused 5. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) kasutab koostegevuses eri tüüpi dialoogirepliike, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest;
- 3) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;
- 4) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;
- 5) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;
- 6) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust;
- 7) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides;
- 8) tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada;
- 9) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;

- 10) rakendab tähekasutusreegleid; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel;
 11) teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust.

Õppetegevus 5. klassis

Eesti keele tundides pööratakse tähelepanu eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel. Õpilased vajavad jätkuvalt õppetegevuse õpetajapoolset reguleerimist. Jälgitakse suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste-korralduste täitmist. Sisekõne kujunemine võimaldab õpilastel arendada oma oskusi õppetegevuse kavandamisel ja reguleerimisel. Oluline on nii orienteerumine ülesandes, ülesande täitmine kui ka selle kontroll. Harjutada tuleb algoritmide ja tuttavate abivahendite leidmist ning kasutamist, enesekontrolli sooritamist. Enesekontroll peab muutuma igasuguse ülesande täitmise viimaseks töösammuks.

Võrreldes 4.klassiga on töökorraldused tööraamatutes muutunud pikemaks. Lausest arusaamiseks peab see korraks täpselt meelde jääma, kuid pikk lause võib ületada mõne lapse töömälu mahu ja jääda seetõttu vaid osaliselt mõistetavaks. Samas ei ole alati kõik ülesande täitmise sammud töökorraldustes sõnastatud ja puudujäävad osad tuleb lapsel endal taastada. Seepärast peab õpetaja olema pidevalt valmis töökorraldusi täpsustama ja/või suuliselt ümber sõnastama.

Häälikuõpetus

Õpitulemused	Õppesisu
1) eiab veaohalikud häälikud 4-5-silbilistes muutevormis sõnades ja liitsõnades 2) tunneb ära kaashäälikuühendid nii kirjalikult kui ka suuliselt esitatud sõnades	Häälik- ja foneemanalüüs. Häälikurühmad. Lihthäälikud ja häälikute ühendid. 4-5-silbiliste muutevormis sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. Veaohalikud häälikud lihtsõnas ja liitsõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi kiiruse tõstmine „tiivikul“ ja ilma. Kaashäälikuühend sõnas: äratundmine kirjalikus ja suulises tekstis. Suluta kaashäälikute ühendid. Sulghäälik kaashäälikuühendis.

	Sõnade rühmitamine veaohlike häälikute rühma ja pikkuse alusel.
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust</p> <p>2) kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu; kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi</p> <p>3) kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel</p>	<p>Ära kirja. Ära kirja tegemine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa. Kirjutatava sõna/sõnaühendi/lause eelnev lugemine ja analüüsimine. Kirjutatu järelkontroll. Ära kirja sooritamine ja selle õigsuse kontrollimine arvuti abil.</p> <p>Õige kirja. Veaohlike häälikute märkimine kirjas. Häälikuühendite ja liitsõnade õige kirja harjutamine abivahendite toel. Enesekontrollivõtteid, vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes: oma töö protsessi kontrollimine (kaasnev kontroll), töö tulemuse kontrollimine (järelkontroll/resultaadikontroll). Eelneva kontroll. Vigade leidmine ja parandamine. Lõppude, tunnuste ja liidete õige kirja (vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes või analoogia alusel). Poolitamine. Kirjavahemärkide kasutamine koond- ja liitlauses skeemide abil.</p>
PRAKTILINE GRAMMATIKA	
1. Lause.	
Õpitulemused	Õppesisu

<p>1) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides</p> <p>2) tunneb ära õpitud koond- ja liitlauset liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada</p> <p>3) mõistab ja selgitab õpitud koond- ja liitlause tähendust</p> <p>4) sobitab liitlause osalused tervikuks, ühendab lihtlauseid liitlauseteks</p>	<p>Lihtlause.</p> <p>Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltuvus tegusõna vormist ja tegusõna laiendist.</p> <p>Lihtlause laiendamine õpitud käändevormidega kuni 6-sõnaliseks. Kõikide käändevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides abiga.</p> <p>Sõnade järjekord ja seos lauses.</p> <p>Lauset ühendamine. Pika lause muutmine mitmeks lühikeseks lauseks. Küsilausete moodustamine lihtlausest.</p> <p>Deformeeritud lause, selle äratundmine ja taastamine.</p> <p>Ühe ja sama lause kasutamine tekstiväliselt ja tekstis. Teksti jätkamine.</p> <p>Samaviiteliste sõnade kasutamine sidusa teksti koostamisel.</p> <p>Koondlause.</p> <p>Koondlause mõistmine ja koostamine: korduvad alused ja öeldised, sidesõnade valik (ja, ning, või).</p> <p>Koondlause kasutamine.</p> <p>Tekstiväline lause ja lause tekstis (kontekstisidus lause).</p> <p>Liitlause.</p> <p>Liitlause äratundmine. Sama mõtet väljendava lihtlausepaari ja liitlause tähenduse ning struktuuri võrdlemine.</p> <p>Liitlause (rindlause) konstrueerimine lihtlausetest, sidesõnad (ja, ning, aga, kuid, või). Sidesõnade grammatiline tähendus.</p>
--	---

	<p>Põimlause koostamine: sihitilause, ajalause, täiendlause. Osalause sobitamine, lause lõpetamine.</p> <p>Põhjuse ja tagajärje väljendamine liitlausega, põhjus- ja tagajärgsuhete mõistmine, lause lõpetamine.</p>
2. Sõnade algvormid ja muutevormid	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel</p> <p>2) mõistab käändsõna muutevormide grammatilist tähendust</p> <p>3) tuletab sõnu õpitud liidetega</p> <p>4) tunneb tegusõna õpitud kategooriaid: mõistab tähendust, nimetab kategooria, selgitab sõnavormi koostist</p>	<p>Nimisõna.</p> <p>Erineva üldistusastmega (3-4) sõnad. Esemed ja olendid. Liik ja alaliik, nende nimetused. Kellegi või millegi nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht nimisõnades, toetudes 3-4-astmelisele klassifitseerimisele (Emajõgi – jõgi – veekogu).</p> <p>Nimisõna tunnused.</p> <p>Nimisõna tuletamine tegusõnadest: liited -ja, -mine.</p> <p>Sõnavormide ja tuletiste praktiline eristamine ning rakendamine.</p> <p>Nimisõna algvorm ja muutevormid.</p> <p>Algvormi moodustamine muutevormidest. Ühe ja sama sõna muutevormide leidmine tekstis.</p> <p>Muutevormis nimisõna põhi- ja lisatähendus, sõnavormi koostis: tüvi, tunnus, lõpp.</p> <p>Ainsuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis, ainsuse vormide moodustamine.</p> <p>Mitmuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis. Mitmuse tunnuse valik skeemi abil, mitmuse vormide moodustamine, mitmuse tunnuse õigekiri.</p> <p>Nimisõna käänevormid.</p>

	<p>Sõna käändevormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Sõnavormi struktuur, vormi koostisse kuuluvad sõnaosad. Sõnavormide moodustamine.</p> <p>Käändevormi grammatilised tähendused. Konkreetse sõnavormi tähenduse sõltuvus sõnatähendusest ja kontekstist. Põhisõna ja laiend(id) sõnaühendis ja lauses. Ainsuse ja mitmuse käändevormid.</p>
	<p>Omadussõna.</p> <p>Kellegi või millegi iseloomustamine omadussõnadega, objekti erinevad tunnused, objektide sarnased tunnused.</p> <p>Omadussõna tunnused. Omadussõna leidmine ja kasutamine tekstis.</p> <p>Nimi- ja omadussõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Esemete kirjeldamine.</p> <p>Omadussõna tähenduse sõltuvus põhisõnast, praktiline tuletamine (liited -lik, -line, -ne), tuletatud omadussõna muutmine koos nimisõnaga.</p> <p>Võrdlusastmed: tähendus (omaduse/tunnuse astme väljendamine), moodustamine analoogia alused. Võrdlusastmete rakendamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Tegusõna.</p> <p>Kellegi või millegi tegevust ja/või seisundit väljendavad sõnad.</p> <p>Nimi- ja tegusõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine.</p> <p>Tegusõna tunnused. Alus ja öeldis, tegusõna laiendid.</p>

	<p>Tegusõna pöördvormid. Kindla kõneviisi oleviku pöörded, isikulised asesõnad.</p> <p>Pöördvormide grammatiline tähendus: kõneleja, kuulaja(d), tegija(d), küsimused ja pöördelõpud.</p> <p>Tegusõna koostis: tüvi, pöördelõpp.</p> <p>Pöördvormide moodustamine isikuliste asesõnade ja küsimuste abil, pöördvormide kasutamine lauses, õigekiri.</p> <p><i>ma- ja da-tegevusnimi.</i> Tegevusnimede kasutamine ühendis koos teiste tegusõnadega.</p> <p>Põhisõnaks olevate tegusõnade mõistmine ja kasutamine sõltuvalt situatsioonist või kaastekstist. Tunnuste õigekiri analoogia alusel.</p> <p>Jaatav ja eitav kõne. Kõne vormide tähenduse mõistmine, eitavate vormide moodustamine, kasutamine lauses.</p> <p>Kindel kõneviis. Tegevuse/seisundi aja väljendamine. Olevik ja lihtminevik.</p> <p>Lihtmineviku vormide moodustamine skeemide abil, kasutamine lauses.</p> <p>Tingiv kõneviis. Tegevuseks vajalikud tingimused, sõnavormi tähenduse mõistmine kaastekstis.</p> <p>Kindla ja tingiva kõneviisi vormide kasutamine tekstis.</p>
	<p>Arvsõna.</p> <p>Arvsõna tunnused. Põhi- ja järgarvsõnad. Arvsõnad ja numbrid: mõistmine, lugemine ja kirjutamine kaastekstis.</p> <p>Põhi- ja järgarvsõnade praktiline muutmine kaastekstile toetudes, rakendamine lausetes.</p>
	<p>Liitsõna.</p>

	<p>Liitsõnade tähendus: liitsõna põhi- ja täiendosa tähendus.</p> <p>Liitsõna alaliigi nimetusena.</p> <p>Liitsõnade: praktiline moodustamine; omastavaline ja nimetavaline liitumine, moodustatud sõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Liitsõna ja sõnaühend: kasutamine kaastekstis, valimine tähenduse järgi.</p> <p>Veaohtlikud häälikud liitsõnas.</p>
Keeleteadmised ja oskused	
Õppesisu	
<p>Sõnaliigi nimetuste teadmine, sõnade praktiline rühmitamine.</p> <p>Morfoloogia- ja süntaksiküsimuste eristamine ja kasutamine – küsimuse valimine ja sobitamine, küsimuste esitamine.</p> <p>Aluse ja öeldise ning nende laiendite leidmine.</p> <p>Lause laiendamine süntaksiküsimuste abil (kuni 6 sõna).</p> <p>Liitsõna ja sõnaühendi eristamine, sõnade liitmine.</p> <p>Sõnavormi ja tuletise koostise ning tähenduse analüüsimine; sõnavormi ja tuletise moodustamine skeemide abil.</p> <p>Sõnade muutevormide rakendamine sõltuvalt tähendusest.</p>	
Lugemine ja kõnearendus	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid</p> <p>2) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa</p> <p>3) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust</p>	<p>Lugemistehnika.</p> <p>Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust. Lugemine häälega sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa.</p> <p>Varem häälega loetud teksti vaikne (endamisi) korduv lugemine ette antud ülesandega.</p> <p>Orienteerumine tekstis.</p> <p>Küsimustele vastamine teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegelastele, tegevustele).</p>

<p>4) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valides ja kasutades abivahendeid</p>	<p>Tekstis sõnastamata teabe tuletamine õpetaja juhendamisel, toetudes oma kogemustele ja teadmistele.</p> <p>Tegevusaktide hindamine ühisvestluses ja nende põhjendamine.</p> <p>Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist.</p> <p>Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega. Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ja selgitamine ühiselt.</p> <p>Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust. Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist.</p> <p>Küsimustele ja korraldustele vastamine lause(te), sõnaühendi(te) või sõna(de)ga tekstis.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Teksti taastamine. Tekstilähedane valikjutustus (abiks sõnaühendid, tugisõnad, põhilist teavet sisaldavad lühilauseid, tugilauseid).</p> <p>„Sõnaliste piltide“ maalimine.</p> <p>Jutustamine illustratsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat.</p> <p>Õpilase jutustuse võrdlemine autoritekstiga.</p> <p>Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel.</p>
--	--

6. KLASS

Oodatavad õpitulemused 6. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abivahendeid;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegasõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

Õppetegevus 6. klassis

Keeleõpetuses tõuseb teadlikkuse osakaal, õpitakse tundma keeleteooria elemente. Õigekirjaoskus hakkab automatiseeruma, õpitakse juurde uusi liitlause malle, aktiveerub liitlausete kasutamine õpilaste kõnes. Keeleõpetuses on 6. klassis mahult esikohal sõna muutevormide käsitlemine. Keeleülesannete täitmisel kasutatakse teiste ainete sõnavara ja tüüpilisi lausemalle. Peamine tööviis on praktiline harjutamine.

PRAKTILINE GRAMMATIKA

1. Lause

Õpitulemused	Õppesisu
1) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle	Lihtlause. Sõnaühend ja selle koostis: põhisõna ja laiend (täpsustav sõna).
2) mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid	Sõnade semantiline ja grammatiline seos sõnaühendis.

	<p>Kolmeosaline sõnaühend.</p> <p>Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuse esitamine sõnavormist lähtuvalt.</p> <p>Lihtlause ja sõnaühendi eristamine, mõistmine ja kasutamine.</p> <p>Alus ja öeldis kui põhisõnad lihtlause.</p> <p>Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas.</p> <p>Jutustava lause muutmine küsilauseks.</p> <p>Lausete ühendamine, sisestamine ja laiendamine.</p> <p>Lausete muutmine kontekstisidusaks.</p> <p>Koondlause.</p> <p>Korduvad alused või öeldised.</p> <p>Aluse korduvad laiendid (täiendid); öeldise korduvad laiendid (sihitised, määrused).</p> <p>Sõnade seosed koondlause. Sidesõnade (ja, ning, või, ega, ehk) mõistmine ja kasutamine.</p> <p>Lause tähenduse sõltumine sidesõnast.</p> <p>Koma koondlause.</p> <p>Koondlausete koostamine baaslausetest (eelneva arutelu põhjal) ja vastupidi.</p> <p>Liitlause.</p> <p>Liitlause osalausete ja sõnaühendi eristamine, väljendatud suhete mõistmine.</p> <p>Liitlause koostis, osalused, sidendid.</p> <p>Lauseosade äratundmine, sobitamine, lausete lõpetamine (sidesõna antud), lausete koostamine skeemide abil.</p> <p>Eesmärgi, põhjuse, tingimuste ja atribuutivsete tunnuste väljendamine liitlause: osalausete äratundmine, väljendatud suhete mõistmine, koostamine skeemide abil.</p>
--	---

	<p>Põhjust ja eesmärki väljendavate osalausetest eristamine, väljendatud suhte, sh sidendite mõistmine.</p> <p>Teabe erisuse ja samasuse mõistmine erineva struktuuriga lausetes (laiendatud lihtlause, liitlause).</p> <p>Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega (nimisõna pealause lõpus).</p> <p>Sidendid kes?, mis? ja nende käändevormid.</p> <p>Tekstisidusate lausete moodustamine: sõnajärje muutmine, siduvate ja samaviiteliste sõnade kasutamine.</p>
2. Sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust</p> <p>2) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust, kasutab suunamisel õigeid termineid (tüvi, tunnus, liide, lõpp), moodustab sõnavorme</p> <p>3) esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi</p> <p>4) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegusõna muutevorme õpetaja abiga)</p>	<p>Sõnaliigid.</p> <p>Sõnaliikide tunnused: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, morfoloogiaküsimused.</p> <p>Tuletab sõnu, kasutab tuletisi sõnaühendites, lausetes ja tekstides.</p> <p>Nimisõna.</p> <p>Nimi ja nimetus.</p> <p>Suur algustäht raamatute, ajalehtede, ajakirjade pealkirjades ja kohanimes.</p> <p>Nimisõna algvorm, küsimused.</p> <p>Nimisõna käändevormid.</p> <p>Sõnade käändevormi koostis ainsuses (tüvi, lõpp) ja mitmuses (tüvi, tunnus, muutelõpp).</p> <p>Ainsuse tüve moodustamine, sõnavormi põhija lisatähendus.</p> <p>Mitmuse tüve moodustamine, mitmuse tunnuse valimine, erandlik mitmuse tunnus kõne ja tütar tüüpi sõnades.</p>

	<p>Nimisõna käändevormid, vormide moodustamine skeemi ja kaasteksti abil.</p> <p>Käändevormide eristamine, rühmitamine ja kasutamine vormifunktsioonide (kohta, aega vm väljendatavate suhete) järgi.</p> <p>Sõnavormi põhi- ja lisatähendus.</p> <p>Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormide kohta sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Nimisõna tuletamine (-ja, -mine, -ik, -nik).</p> <p>Tuletiste äratundmine, eristamine muutevormist.</p> <p>Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ja lauses.</p>
	<p>Omadussõna.</p> <p>Omadussõna sõnaühendis ja lauses, omadussõna algvorm, küsimused.</p> <p>Omadussõnade mõistmine ülekantud tähenduses.</p> <p>Omadussõna roll allrühmade nimetustes (kõrged/madalad majad).</p> <p>Omadussõnade moodustamine: liitmine, tuletamine (-nik; -lik, -ne, -line).</p> <p>Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ning lauses.</p> <p><i>nud-, tud-, mata-, v-, tav-</i>vormid täiendina.</p> <p>Tuletatud omadussõnade kasutamine kaastekstis (kirjeldus).</p> <p>Omadussõnade vormi muutmine koos nimisõnadega.</p> <p>Võrdlusastmed, nende sõnastamine sõltuvalt kaastekstist.</p> <p>Võrdluspöördkonstruktsioonid (Vend on noorem kui õde. – Õde on vanem kui vend.).</p>
	<p>Arvsõna.</p>

	<p>Põhi- ja järgarvud ning neile vastavad arvsõnad (10 000 piires).</p> <p>Arvsõnade ja numbrite vastavuse mõistmine, numbrite ja arvsõnade lugemine ja kirjutamine, numbrite asendamine arvsõnaga ja vastupidi.</p> <p>Rooma numbrid (I-XX) ja vastavad järgarvsõnad.</p> <p>Arvsõnade ja nende muutevormide mõistmine ja kasutamine suulises ning kirjalikus tekstis.</p>
	<p>Tegusõna.</p> <p>Tegusõna roll lauses.</p> <p>Tegusõna ja selle laiendid lauses.</p> <p>Tegusõna arv ja pöörded.</p> <p>Isikuliste asesõnade ja tegusõnavormide seos.</p> <p>Jaatav ja eitav kõne.</p> <p>Oleviku- ja lihtmineviku, täis- ja ennemineviku vormide tähendus: kõne aeg, tegevuse aeg, tegevuste aegade võrdlemine, seletamine graafilise ajateljje abil.</p> <p>Umbisikuline tegumood: vormide tähendus, moodustamine analoogia põhjal.</p> <p>Kõneviisid: vormide tähenduse mõistmine lauses, vormide moodustamine (valdavalt skeemide, vajadusel analoogia abil) ja kasutamine lauses.</p> <p>Tegusõnavormide moodustamine skeemide abil, tegusõnavormide leidmine ja kasutamine lauses.</p> <p>Ühendteigusõna: koostis, tähendus, komponentide leidmine lauses.</p> <p>Ühendteigusõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Tingimuslausete mõistmine ja koostamine.</p>

	<p>Liitsõna.</p> <p>Liitsõna tähendus, koostis.</p> <p>Liitsõna kohta küsimuse esitamine.</p> <p>Liitnimisõnade moodustamine: nimetaviline ja omastaviline liitumine.</p> <p>Liitnimisõnade rühmitamine põhisõna ja täiendsõna tähenduse järgi.</p> <p>Liitnimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Liitsõna ja sõnaühendi tähenduse eristamine: nud-, tud-, mata-, v-, tav- vormid täiendina (koolipäev on lõppenud – lõppenud koolipäev; külalist ootama – oodatav külaline).</p> <p>Tuletusliited liitsõnades, liitsõna tähenduse mõistmine.</p> <p>Veaohtlikud häälikud liitsõnas.</p>
	<p>Võõrsõna.</p> <p>Võõrsõna tunnused ja nende tähendus.</p> <p>Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.</p>
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) märgib kirjas õigesti veaohtlike häälikute pikkused, leiab ja kasutab selleks valdavalt iseseisvalt sobiva abivahendi 2) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust; 3) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafia reegleid 4) kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid ja rakendab õpitud enesekontrollivõtteid 	<p>Foneemanalüüs.</p> <p>Sõna häälikkoostise skemaatiline märkimine.</p> <p>Häälikute kolm pikkust.</p> <p>Veaohtlikud häälikud sõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine tabeli 1-4 skeemide toel, koos tabeli ja skeemide valikuga. (vt Eesti keele tööraamat 1. osa lk. 86-87).</p> <p>Analüüsi iseseisvuse harjutamine: abivahendite valikuline kasutamine kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks.</p>

	<p>Veaohlike häälikute õigekiri ja enesekontroll.</p> <p>Kaksiktäishäälik ja kaashäälikuühend: leidmine sõnades.</p> <p>Skeemide valik ja kasutamine häälikupikkuse muutmiseks.</p> <p>Sõnade lugemine vältemärkide abil, rühmitamine.</p> <p>Kaksiktäishääliku ja kaashäälikuühendi õigekiri, enesekontroll.</p> <p>Tähestik.</p> <p>Ärakiri.</p> <p>Kirjutamine sõnarühmade, lühikeste lausete ja osalausete kaupa.</p> <p>Õigekiri.</p> <p>Veaohlike häälikute õige märkimine peamiselt iseseisvalt, kaasneva ja eelneva enesekontrolli harjutamine, sh teistes õppeainetes ise kirjutatud tekstide parandamine.</p> <p>Vigade võimaliku põhjuse leidmine.</p> <p>Võõrhäälikud ja -tähed, sõnade õige hääldamine.</p> <p>Võõrsõnade tunnused ja õigekiri: g, b, d sõna algul; võõrtähed; pikk ja ülipikk täishäälik järgsilbis.</p> <p>Õpitud lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.</p> <p>Kirjavahemärkide kasutamine lauses.</p>
Keeleteadmised ja -oskused	
Õppesisu	
<p>Täis- ja kaashäälikute eristamine. Orienteerumine tähestikus, tähestiku kasutamine.</p> <p>Võõrhäälikute ja -tähtede tundmine, võõrhäälikute hääldamine, võõrsõnade äratundmine tunnuste järgi.</p> <p>Alus- ja öeldisrühma ning osalausete äratundmine.</p>	

<p>Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine, kasutamine keelendite analüüsil ja moodustamisel.</p> <p>Sõnavormi analüüsimine ja rakendamine eri funktsioonides.</p> <p>Sõnade tuletamine õpitud liidetega.</p>	
Lugemine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa</p> <p>2) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid</p> <p>3) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine);</p> <p>4) valib ja kasutab jutustamiseks sobivaid abivahendeid</p> <p>5) kirjeldab jutustamisel situatsioone ja objekte plaani alusel ning hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele</p>	<p>Lugemistehnika.</p> <p>Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti sõnahaaval ja/või ladus (süntagmade kaupa) häälega lugemine.</p> <p>Mõne lihtsama lõigu lugemine endamisi (kuni 1/3 tekstist).</p> <p>Väljendite mõistmine</p> <p>Tundmatute sõnade leidmine korduval lugemisel (õpetaja juhendamisel).</p> <p>Võrdluste ja metafooride tähenduse selgitamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>Autoriteksti keeleline analüüs: tegelasi ja tegevusi kirjeldavad sõnad, arhaismid, tegelaste sõnavara, ülekantud tähendusega väljendid ja tuletised.</p> <p>Sünonüümide ja samaviiteliste sõnade kasutamine küsimustele vastates.</p> <p>5–6 sõna või väljendi kasutamine oma kõnes teksti analüüsides ja taastades.</p> <p>Orienteerumine tekstis.</p> <p>Sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine endamisi lugedes.</p> <p>Kõikide mõistmisstrateegiate valikuline suunatud rakendamine.</p> <p>Seletuste põhjendamine valiklugemise teel.</p> <p>Repliiikide või hargnenud ütluse eesmärgi ja strateegia suunatud sõnastamine.</p>

	<p>Ütluste hargnenud sõnastamine kõneleja ja kuulaja seisukohalt.</p> <p>Vastusrepliigi seostamine eelneva ütlusega.</p> <p>Emotsioonisõnavara tähenduse täpsustamine.</p> <p>Sõnastuse otstarbekuse ja sobivuse hindamine õpetaja suunamisel (otsustamine õpetaja esitatud variantide põhjal, tähelepanu suunamine tekstis kirjeldatud situatsioonile).</p> <p>Sõnade, lausete ja lõikude leidmine mõistmisstrateegiast lähtuva või asukohale viitava korralduse järgi. Lõigu sisu kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate lausete leidmine lõigust.</p> <p>Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete joonimine või tähistamine markeriga).</p> <p>Lause sisu ja mõtte väljendamine oma sõnadega, sõnastuse täiendamine ja parandamine vabade laiendite lisamise ning sünonüümide kasutamisega (õpetaja juhendamisel).</p> <p>Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude pealkirjastamine. Teksti pealkirjastamine, olemasoleva pealkirja ümbersõnastamine.</p> <p>Tekstide sisu seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg seoste selgitamine ajas ja ruumis, nende täpsustamine ühiselt.</p> <p>Sündmuste ja käitumisaktide ahela suunatud mõtestamine.</p> <p>Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal: käitumisaktide ja keeruliste stseenide suunatud analüüsimine, objektide ja tegelaste tunnuste ning omaduste teadvustamine.</p>
--	--

	<p>Küsimuste esitamine kaaslastele tekstis kirjeldatud sündmuste ja tegevuste põhjuse, tagajärje ning eesmärgi kohta (õpetaja suunamisel).</p> <p>Tegelaste käitumise võrdlemine, nende omavaheliste suhete analüüs. Tegelaste rühmitamine (iseloомуjooned, ajalooline taust).</p> <p>Hinnangu andmine tegelaste käitumisele, hinnangu põhjendamine motiivi/eesmärgi ja tulemuse vahekorra-st lähtuvalt.</p> <p>Eetilise ja emotsionaalse hinnangu võimaliku erisuse teadvustamine (käitus õigesti/valesti, meeldib/ei meeldi).</p> <p>Soovituste esitamine kaaslastele käitumiseks analoogses olukorras.</p> <p>Lõigu ja teksti sisukokkuvõtte ja allteksti sõnastamine, seostamine teksti sisuga. Individuaalse sõnastuse täpsustamine ühisvestluses.</p> <p>Peamõtte seostamine õpilaste kogemustega ja/või käitumisega.</p> <p>Eneseväljendus (jutustamine).</p> <p>Tekstilähedane valikjutustamine, olustikusituatsioonide kirjeldamine (“suulise pildi” maalimine).</p> <p>Abistavad võtted ja vahendid: õpetaja repliigid, kava, tugisõnad (sõnaühendid), avatud lugemik käsitletava tekstiga, mõttelünkadega teesid („mälukava”).</p> <p>Õpetaja ja õpilase vahelduv tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Kokkuvõtlik jutustamine: oluliste lausete valimine, üldistava sisuga lausete</p>
--	---

	<p>moodustamine, kavapunktide täiendamine, lõigu ühine lühendamine, jutustuse plaani esitamine.</p> <p>Kaaslaste jutustamise jälgimine ja täiendamine (aluseks võrdlus autoritekstiga).</p> <p>Tegelaskuju iseloomustamine plaani järgi.</p> <p>Kirjaliku teksti koostamine:</p> <p>Tekstilähedase lühikese kirjaliku ümberjutustuse ühine koostamine kava ja tugisõnade abil, tekstilõikude laiendamine lausetega.</p>
--	---

III KOOLIASTE

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab teabe hankimiseks eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid, suudab elementaarselt konspekteerida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

7. KLASS

Oodatavad õpitulemused 7. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) mõistab suhtlemisel seisukohtade võimalikku erinevust, selgitab oma seisukohti, hangib vajaduse korral täiendavat teavet teistelt inimestelt;
- 2) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelaste käitumisele ja põhjendab seda viidetega tekstile, oma kogemusele või kehtivatele moraalinormidele;

- 3) iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, rühmitab neid teadaolevate tunnuste alusel;
- 4) selgitab talle mõistetavate sündmuste ajalisi ning põhjuslikke seoseid;
- 5) loeb jõukohast tundmatut teksti kõne tempos, õpitud teksti elementaarse ilmekusega;
- 6) hangib tekstist teavet õpetaja juhendamisel;
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel temaatilise lugemise oskust, täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 8) taastab analüüsitud teksti sisu vastavalt püstitatud ülesandele (valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult), vajaduse korral kasutab teksti analüüsimisel ühiselt koostatud abivahendeid;
- 9) koostab pärast ühist ettevalmistust lühikese kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi kavale, tugisõnadele või sõnaühenditele toetudes;
- 10) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- 11) mõistab ja kasutab suunamisel kõnes eri suhteid (aeg, põhjus, koht, tagajärg, eesmärk jms) väljendavaid kaheosalisi liitlauseid;
- 12) tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu;
- 13) kasutab kõnes sõnade käände- ja pöördevorme, analüüsib sõnavormide koostist;
- 14) tunneb ja rakendab kirjutamisel tähekasutus- ja ortograafiareegleid, vajaduse korral abimaterjalidele toetudes või õpetaja suunamisel.

Õppetegevus 7. klassis

Keeleõpetuses tõuseb teadlikkuse osakaal, õpitakse tundma keeleteooria elemente. Õigekirjaoskus automatiseerub, õpitakse juurde uusi liitlause malle, aktiveerub liitlausete kasutamine. Kui keeleõpetuses oli 6. klassis mahult esikohal sõna muutevormide käsitlemine, siis 7. klassis tõuseb peamiseks teemaks liitlause. Keeleülesannete täitmisel kasutatakse teiste ainete sõnavara ja tüüpilisi lausemalle. Peamine tööviis on praktiline harjutamine. Tekstikäsitluse eesmärkideks on 7. klassis eri mõistmisstrateegiade kasutamine. Tekstis orienteerumiseks lisandub valiklugemisele temaatilise lugemise õppimine, mis on ühtlasi eeldus temaatiliseks ja tegelase nimel jutustamiseks. Teksti sisu kokkuvõtte ja allteksti sõnastamine toimub õpetaja suunamisel. Õpilaste iseseisvuse suurendamiseks esitatakse ülesanded lähtuvalt teksti mõistmise strateegiast ja jutustamise liigist, arvestatakse lapse tekstianalüüsi oskuse kujunemise etappi. Tekstis kirjeldatud keeruliste ja/või lastele vähetuntud stsenaariumite korral rakendatakse detailset analüüsi.

Praktiline grammatika

1. Lause

Õpitulemused	Õppesisu
--------------	----------

<p>1) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle</p> <p>2) mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid</p> <p>3) orienteerub mõistetavate sündmuste ajalistes ja põhjuslikes seostes</p>	<p>Lihtlause.</p> <p>Alus- ja öeldisrühm.</p> <p>Lausemallide aktiveerimine, teiste ainete sõnavara kasutamine lausetes, lausete muutmise ja laiendamine, eri ainetes kasutatavate uute lausemallide õppimine.</p> <p>Mitme küsilause moodustamine ühe väitlause alusel, suletud (kas? ega?) ja avatud (kes? kus? jne) küsimuste rühmad.</p> <p>Lihtlause kaastekstis.</p> <p>Koondlause.</p> <p>Loetelu.</p> <p>Korduvad lauseliikmed: alused, öeldised, sihitised, määrused, täiendid, öeldistäited.</p> <p>Korduvate lauseliikmete laiendid.</p> <p>Sidesõnad ja, ning, ega, ehk, või, kui ka.</p> <p>Koondlause tähenduse sõltuvus sidesõnast.</p> <p>Koma kasutamine.</p> <p>Koondlause kasutamine tekstis, koondlause moodustamine teksti põhjal.</p> <p>Liitlause.</p> <p>Liitlausete leidmine tekstist, nende mõistmine.</p> <p>Liitlausete moodustamine lihtlausetest ja/või skeemide järgi.</p> <p>Ajasuhteid väljendavad liitlauseid.</p> <p>Tegevuse üheaegsuse ja järgnevuse väljendamine rindlausega: sidesõnad ja, ning.</p> <p>Ajasuhete väljendamine põimlausega: siddendid ja, ning, kui, siis, enne seda kui, pärast seda kui. Lausete grammatilise tähenduse mõistmine, lausete koostamine skeemi ja analoogia alusel. Lausete transformeerimine.</p>
--	--

	<p>Põhjuslikke suhteid väljendavad liitlauseid. Tegevuste, sündmuste põhjused ja tagajärjed, nende väljendamine lausega. Sidendid ja, ning, sellepärast, sest. Lausete mõistmine, koostamine.</p> <p>Tegevuse eesmärgi väljendamine liitlauseid. Sidendid et, selleks et.</p> <p>Põhjuse ja eesmärgi ning vastavate osalausete eristamine. Lausete mõistmine ja koostamine.</p> <p>Vastandamist-eraldamist väljendavad liitlauseid. Sidendid aga, kuid, ent, vaid, ja, või. Lausete mõistmine ja koostamine.</p> <p>Objektisuhteid väljendavad liitlauseid. Pealause sihilise tegusõna juurde kuuluv sihitiskõrvallause. Sidendid et, kuidas, kes (kelle jne), mis (mille jne). Lausete mõistmine ja koostamine.</p> <p>Atributiivsust väljendavad liitlauseid. Pealause lõpus oleva nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega. Sidendid mis (mille jne), kes (kelle jne). Lausete mõistmine ja koostamine.</p> <p>Otsekõne ütluse muutmise kaudseks. Saatelause muutmise pealauseks ja otsekõne muutmise sihitiskõrvallauseks.</p> <p>Asesõnade asendamise lihtsamad juhud.</p>
2. Sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) tuletab sõnu õpitud liidetega 2) moodustab liitsõnu 3) teab muutevormi grammatilist tähendust 4) kasutab sõnade käände- ja pöörde vorme, analüüsib sõnavormide koostist 	<p>Sõnaliigid.</p> <p>Kujutlused sõnaliikide üldisest (kategoriaalsest) tähendusest, grammatilisest tähendusest ning formaalsetest tunnustest.</p> <p>Kahe tunnuste rühma (semantilised, formaalsed) eristamine.</p>

	<p>Käände- ja pöördevormid.</p> <p>Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne).</p>
	<p>Nimisõna.</p> <p>Nimisõna semantilised ja formaalsed tunnused.</p> <p>Nimi ja nimetus.</p> <p>Nimisõna algvorm ja muutevormid.</p> <p>Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne).</p> <p>Nimisõnade moodustamine liidete abil: <i>-ja, -mine, -la, -nik, -kond, -stik</i>.</p> <p>Tuletatud nimisõnade tähendus, sama tuletusliitega sõnade rühmatähendus, sõnatähendus.</p> <p>Muutevormid, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Süntaksiküsimuste esitamine sõnavormide täpsustamiseks, morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormi kohta sõnaühendis ja lauses.</p>
	<p>Liitnimisõna.</p> <p>Eristamine sõnaühendist, liitnimisõna sõnaühendis.</p> <p>Allrühmade nimetuste moodustamine.</p>
	<p>Omadussõna.</p> <p>Omadussõna semantilised ja formaalsed tunnused.</p> <p>Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, omadussõna tähenduse mõistmine kontekstis, sõnaühendi kasutamine tekstis.</p> <p>Kesksõnade moodustamine analoogia alusel, kesksõnade kasutamine täiendina.</p>

	<p>Omadussõnade moodustamine tuletusliidete abil: liited <i>-ne, -lik, -line, -jas, -kas</i>.</p> <p>Tuletatud sõnade tähendus (sõnarühm, sõna), muutevormid, kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Kirjelduste koostamine.</p>
	<p>Arvsõna.</p> <p>Tunnused, rühmad (põhi- ja järgarvsõnad). Rooma numbrid (I-XXV).</p> <p>Arvsõna muutevormide kasutamine kontekstis. Arvsõnade õigekiri.</p>
	<p>Tegusõna.</p> <p>Lähedase tähendusega tegusõnade rühmad, nende kasutamine sama tegevussituatsiooni sõnastamisel.</p> <p>Tegusõna muutevormid: ma- ja da-tegevusnimi: olevik, liht-, täis- ja enneminevik.</p> <p>Tingiva ja kaudse kõneviisi vormide suunatud moodustamine (küsimused, analoogia) ja kasutamine lauses.</p> <p>Käskiva kõneviisi vormide moodustamine (ainsuse ja mitmuse 2. pööre) ja kasutamine dialoogis.</p> <p>Umbisikuline tegumood. Võimaliku tegevuses osaleja või objekti tuletamine kontekstist.</p> <p>Ühendteigusõna: tähenduse konkreetsus, sõnaühendite moodustamine, abimäärsõnad ühendteigusõna koostises, nende asukoht lauses. Ühendteigusõna kasutamine tingimuslauses.</p>
	<p>Võõrsõna.</p> <p>Võõrsõna tunnused ja nende tähendus.</p>

	Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
1) tunneb ja kasutab tähekasutusreegleid 2) kasutab õpitud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel 3) kirjutab lühikesi lihtsaid sõnumeid, sh isiklikke kirju, teateid igapäevaelu kohta	Foneemanalüüs ja õigekiri. Veaohtlike häälikute määramine ja õigekiri. Erandlik <i>g, b, d s-i</i> kõrval. Liitsõnade õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri. Õpitud tuletusliidete õigekiri. Enesekontroll.
Keeleteadmised ja -oskused	
Õppesisu	
Häälikurühmade tundmine, tähestiku kasutamine. Tähekasutusreeglite kasutamine: lihthäälikute ja häälikuühendite reeglipärane kirjutamine. Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel: nõrk sulghäälik <i>s-i</i> kõrval, liitsõnade õigekiri, <i>h</i> ja <i>j-i</i> kasutamine, liidete õigekiri (nt käija). Lausete koostamine õpitud lausemallide ulatuses. Sõnatuletus õpitud liidetega.	
Lugemine	
Õpitulemused	Õppesisu
1) oeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos mõningase ilmekusega 2) täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid, loeb õpetaja juhendamisel temaatilisi lõike 3) jutustab abivahendite toel edasi loetud ja analüüsitud teksti sisu 4) valib või koostab õpetaja suunamisel jutustamiseks sobiva abivahendi (tugisõnad, graafiline kava) 5) kirjeldab ja võrdleb tegelasi plaani alusel, hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele	Lugemistehnika. Uue sisult ja keeleliselt jõukohase teksti häälega lugemine kõne tempos ja endamisi ülesandega lugemine lõikude kaupa (kuni pool tekstist). Õpitud teksti ladus ja ilmekas lugemine kõne tempos (selgus, loogiline rõhk, toon). Orienteerumine tekstis. Sõnavara Tundmatute sõnade leidmine lugemisel ja sõnatähenduse ühine selgitamine, sõnastiku kasutamine.

<p>6) iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, oskab neid rühmitada teadaoleva(te) tunnus(t)e alusel</p>	<p>Sõna kaastekstis: lause ja/või lõigu tähenduse sõltuvus kasutatud sõnadest ja väljenditest (piltlikud väljendid, võrdlused, metafoorid, arhaismid, tegelaste sõnavara).</p> <p>Võrdluste ja metafooride mõistmine ja kasutamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsidest ja taastades.</p> <p>Teksti analüüs</p> <p>Eri mõistmisstrateegiate kasutamine õpetaja suunamisel.</p> <p>Mõtteseoste leidmine lausete ja lõikude vahel. Uute tekstis kirjeldatud teadmiste või arusaamatu teabe märkamine õpetaja suunamisel.</p> <p>Seoste leidmine kirjeldatud sündmuste vahel. Sündmuste ajaliste seoste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) mõistmine; samaaegsete sündmuste teadvustamine ja vastandamine.</p> <p>Põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine. Põhjuste ahela teadvustamine, põhjussuhetes olevate sündmuste, stseenide kirjelduse leidmine sündmuste ahelast.</p> <p>Ühiskondlike, isiklike ja looduslike põhjustagajärg seoste eristamine. Tahan/vajan erisus. Tahan (miks ütlen) selleks (milleks ütlen) kuidas ütlen.</p> <p>Oletuste ja järelduste sõnastamine.</p> <p>Dialogi analüüs</p> <p>Suhtlusaktide üldiste ja ütluse/repliigi konkreetsete motiivide ning strateegiate eristamine õpetaja suunamisel (miks? –</p>
---	--

	<p>milleks? – kuidas?). Samasugust üldist eesmärki täitvate ütluste ja strateegiakorduste leidmine (temaatiline lugemine).</p> <p>Strateegia muutmise märkamine õpetaja juhendamisel (valiklugemine).</p> <p>Ütluste hargnenud sõnastamine (teabe tuletamine).</p> <p>Valik- ja temaatiline lugemine</p> <p>Valiklugemine üleminekuga temaatilisele lugemisele: sõnade ja lausete leidmine lõigus, mingit teemat kajastavate lõikude leidmine ühe teksti ulatuses (mitme lause või lõigu leidmine ühe ülesande põhjal).</p> <p>Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete allajoonimine või markeriga tähistamine).</p> <p>Lõigu või teksti mõtte väljendamine oma sõnadega, kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate keeleüksuste leidmine autoritekstist.</p> <p>Küsimuste esitamine teksti kohta sündmuse põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamiseks, järelduste tegemiseks, puuduva teabe tuletamiseks.</p> <p>Tegelaste käitumise analüüs</p> <p>Tegelaste rühmitamine (iseloомуjooned, ajalooline taust).</p> <p>Tegelaste käitumise, mõtete ja elamuste võrdlemine.</p> <p>Hinnangu andmine tegelaste käitumisele (motiivid, käitumisakt ja selle sõltumine tingimustest, tulemus).</p> <p>Hinnangu põhjendamine käitumismotiividest ja tulemustest lähtuvalt (mida sooviti, mis oli tulemus).</p>
--	---

	<p>Teksti peamõtte sõnastamine</p> <p>Peamõttele (sisu kokkuvõte ja alltekst) osutavate lausete (lõikude) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine ning põhjendamine originaalile viidates.</p> <p>Peamõtte seostamine õpilase kogemustega.</p> <hr/> <p>Eneseväljendus (jutustamine)</p> <p>Teksti kavastamine</p> <p>Märkmete tegemine: tegelasi iseloomustavad sõnad, tugisõna ja -sõnaühendid kava juures. Lihtkava ja jooniskava ühine koostamine, kavade kasutamine.</p> <p>Teksti taastamine</p> <p>Tekstilähedane valik- ja temaatiline jutustamine; abivahendite individuaalne valimine ja kasutamine.</p> <p>Kokkuvõtliku jutustamise harjutamine, sh tekstilähedase jutustuse plaani eelnev esitamine.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi.</p> <p>Jutustamise õppimine tegelase rollis (lähtutakse tegelase eesmärkidest, mõtetest ja tunnetest).</p> <p>Looduskirjelduste koostamine plaani järgi: tekstilähedane kirjeldamine, oma sõnadega kirjeldamine.</p> <p>Teksti laiendamine: puuduva teabe tuletamine (järeldamine, oletamine).</p> <p>Kirjaliku teksti koostamine</p> <p>Tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse koostamine ühiselt loodud kava ja esitatud</p>
--	---

	keelevahendite abil (tugisõnad, - sõnaühendid). Kirjandi kirjutamine pildi ja tugisõnade toel; pildi ja kava põhjal. Järeltöö: parandamine ja/või täiendamine. Looduskirjelduse koostamine plaani järgi.
8. KLASS	
<p>Oodatavad õpitulemused 8. klassi lõpuks</p> <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras, iseloomustab plaani järgi tegelasi ja tegelaskirjeldusi ning nende käitumist; 2) märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele; 3) analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi; 4) kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid; 5) tutvustab kaaslastele ühte loetud raamatut; 6) loeb ja analüüsib jõukohast teksti ning täidab ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses; 7) esitab küsimusi teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt; 8) märgistab suunamisel olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis, teeb märkmeid tekstide põhjal; 9) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil: tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; vajaduse korral rakendab tuttavaid abivahendeid; 10) kirjeldab abiga tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal; 11) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi; 12) koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise järgi; 13) tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele; 14) tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi; 15) kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis; 16) kasutab omandatud õige kirjaliku iseseisvates kirjalikes töedes, oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali. 	
Õppetegevus 8. klassis	

Lugemis- ja kirjutamisoskuste süvendamine toimub individuaalsete ülesannete kaudu. Tõuseb endamisi (vaikse) lugemise maht (kuni 2/3 tekstist), mille käigus otsitakse vastuseid küsimustele või teavet probleemi lahendamiseks. Tegevuse planeerimist ja enesekontrolli harjutatakse peamiselt tekstiloome ülesannete täitmisel.

Tööviisidest on endiselt ülekaalus praktiline harjutamine, abivahenditest kasutatakse skeeme, tekste, teabekirjandust, interneti. Süvendatakse oskust abivahendeid valida, kasutada, abi küsida.

Praktiline grammatika

1. Lause

Õpitulemused	Õppesisu
1) mõistab ja kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis	<p>Lause</p> <p>Lihtlause, koondlause, liitlause. Lause tekstis.</p> <p>Lausete moodustamine, muutmine, laiendamine, ühendamine.</p> <p>Liht-, koond- ja liitlause eristamine, terminite kasutamine.</p> <p>Lihtlause</p> <p>Äratundmine, peamised formaalsed tunnused.</p> <p>Alus, öeldis ja nende laiendid lauses.</p> <p>Süntaksiküsimused.</p> <p>Väit-, küsi- ja käsk-, soov- ja hüüdlause, nende vastastikune transformeerimine.</p> <p>Sõnade järjekord lauses.</p> <p>Kaastekstisidusad laused: lausete sisuline ja vormiline sõltumine eelnevast lausest.</p> <p>Lausete muutmine kaastekstisidusaks.</p> <p>Aluseta või öeldiseta laused tekstis, sh repliigid dialogis.</p> <p>Korduvad lauseliikmed ja osalaused.</p> <p>Suulise kõne lausungite muutmine grammatiliselt korrektseteks lauseteks.</p>

	<p>Suuliselt esitatud teabe edastamine kirjalikult.</p> <p>Suuline ja kirjalik dialoog. Dialoogi lühikese vastusrepliigi asendamine hargnenud lause või lauserühmaga ja vastupidi.</p> <p>Küsimuste esitamine dialoogi repliikide sisu kohta.</p> <p>Otsekõne muutmine kaudseks.</p> <p>Koondlause</p> <p>Koondlauset moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid.</p> <p>Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid).</p> <p>Koondlause korduvate lauseliikmete laiendid: seoste leidmine kahel tasandil (põhisõna laiend, laiendi laiend).</p> <p>Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kuika.</p> <p>Koondlausetega moodustamine.</p> <p>Kirjavahemärgid koondlauses.</p> <p>Liitlause</p> <p>Liitlause tähenduse ja struktuuri analüüs.</p> <p>Rindlause. Põimlause. Osalaused. Alus ja öeldis osalausetes.</p> <p>Sõnade ja sõnaühendite tähenduse seletamine liitlausega: sobitamine, suunavad küsimused osalause kohta.</p> <p>Osalausetega väljendatud mõtete teadvustamine ja seoste seletamine.</p> <p>Küsimuste (küsilause, süntaksiküsimus) esitamine osalausetega kohta.</p> <p>Sidendite tähenduse mõistmine.</p>
--	--

	<p>Liitlausetes väljendatavad suhted:</p> <p>tegevuste vastandamine (Vend kirjutab, aga õde loeb.);</p> <p>koht (Sõitsin sinna, kus mind oodati.);</p> <p>aeg: üheaegsus ja järgnevus (Läksin õue, vihma sadas kõvasti. Läksin õue ja varsti hakkas vihma sadama.);</p> <p>põhjused (Ilmar kastis lilli, sest muld oli kuiv.);</p> <p>eesmärk (Mai võttis korvi, et aiast õunu tuua.).</p> <p>Ühe ja sama suhte väljendamine erinevate lausemallidega: erinevad sidendid, osalausete paigutus.</p> <p>Teabe sarnasuse/erinevuse mõistmine, lausete suunatud transformeerimine.</p> <p>Liht-, koond- ja liitlausete eristamine, terminite kasutamine.</p> <p>Eri lauseehitusega samasisuliste tekstide võrdlemine (sama teabe esitusviiside teadvustamine).</p> <p>Koond- ja liitlausete moodustamine lihtlausest ja vastupidi (analoogia põhjal).</p> <p>Koond- ja liitlausete koostamine, transformeerimine ja rakendamine.</p> <p>Lühivastuse asendamine dialoogis liitlausega ja vastupidi.</p> <p>Pealause sihilist tegusõna täpsustavad sihitiskõrvallused. Sihilise tegusõna ja sihitiskõrvallause seos, küsimuse esitamine osalause kohta (ütles mida?), sidendid et, kuidas, miks, kus, millal, kas, kes, mis jne.</p> <p>Otsekõne. Otsekõne väljendamine kaudselt sihitiskõrvallause abil. Isikuliste asesõnade ja tegusõna vormide kasutamine kõnes.</p>
--	---

	<p>Pealause nimisõna täpsustavad täiendkõrvallused: põhisõna ja osalause seos, osalause asetuse, sidendid.</p> <p>Lausete kasutamine dialoogis ja tekstis.</p>
2. Sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) tunneb ära, mõistab ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele</p> <p>2) tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi</p>	<p>Sõnaliigid</p> <p>Teadmiste süvendamine sõnaliikidest (nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna): morfoloogilised tunnused, küsimused, funktsioon lauses, semantilised rühmad ja nende üldistatud tähendus; terminite tundmine.</p> <p>Sõnaliikide eristamine.</p> <p>Samatüveliste sõnade tuletamine (kiirustama, kiirus, kiire, kiiresti), tähenduslik eristamine.</p> <p>Tuletatud sõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p>
	<p>Nimisõna</p> <p>Nimi ja nimetus, liigi ja alaliigi nimetus.</p> <p>Nimede ja nimetuste õigekiri, suur ja väike algustäht.</p> <p>Tuletised ja liitsõnad.</p> <p>Nimisõna morfoloogilised tunnused ja süntaktiline funktsioon (alus, põhisõna, laiend).</p> <p>Nimisõna sõnaühendis, laiendi leksikaalne ja vormiline sõltumine põhisõnast.</p> <p>Morfoloogia- ja süntaksiküsimus.</p> <p>Aluse seos öeldisega.</p> <p>Nimisõna käänamine.</p> <p>Tutvumine käänamistabeliga: käänete nimetused ja küsimused.</p>

	<p>Sama käändevormi erinevad grammatilised tähendused.</p> <p>Ühe ja sama sõna vormide kasutamine erinevates funktsioonides, rakendamine sõnaühendites, lausetes ja kontekstis.</p> <p>Laiendi käändevormide moodustamine sõltuvalt põhisõnavormist.</p> <p>Mitmuse tunnuse valimine ja õigekiri.</p> <p>Nimisõnade tuletamine</p> <p>Nimisõnade tuletamine, tuletusliited: <i>-ur</i>, <i>-ar</i>, <i>-ma</i>. Tuletatud sõnade tähendus.</p> <p>Samatüveliste sõnade tuletamine ja tähenduse eristamine, sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel.</p> <p>Tuletatud sõnadest käändevormide moodustamine, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Moodustatud sõnade tähenduse suunatud võrdlemine üldistusastmest lähtudes (rühmad, allrühmad, rühmitusalused).</p> <p>Varemõpitud liidetega tuletiste kasutamine kõnes.</p>
	<p>Omadussõna</p> <p>Esemete, olendite, nähtuste tunnused ja omadused ning nende väljendamine omadussõnade abil.</p> <p>Omadussõna süntaktiline funktsioon (täiend – punane pall, öeldistäide – pall on punane).</p> <p>Mitu omadussõna põhisõna laienditena.</p> <p>Omadussõna käänamine koos nimisõnaga.</p> <p>Võrdlusastmed.</p> <p>Liitomadussõnade õigekiri.</p> <p>Omadussõna tuletamine: tuletusliited: <i>-ne</i>, <i>-lik</i>, <i>-line</i>, <i>-tu</i>, <i>-jas</i>, <i>-kas</i>, <i>eba-</i>, <i>mitte-</i>.</p>

	<p>Tuletatud sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel, muutmine ning kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Omadussõnade kasutamine objekti osade kirjeldamisel, tegevusstseenide konkretiseerimisel.</p>
	<p>Arvsõna</p> <p>Põhi- ja järgarvsõnad, nende muutevormid. Järgarvsõnade tuletamine.</p> <p>Rooma numbrid I-XXX.</p> <p>Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõnade õigekiri.</p>
	<p>Määrsõna</p> <p>Määrsõna tunnused, tähendusrühmad.</p> <p>Määrsõna sõnaühendis (tegevuse tunnus) ja lauses.</p> <p>Määrsõnade tuletamine: tuletusliited: <i>-sti, -lt, -ti/di</i>.</p> <p>Samatüveliste omadus- ja määrsõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses (tegevuse või objekti iseloomustamine).</p>
	<p>Tegusõna</p> <p>Tegusõna semantilised (tegevuse/seisundi väljendamine) ja formaalsed tunnused.</p> <p>Esemete, olendite ja nähtuste tegevust või seisundit väljendavad sõnad.</p> <p>Tegusõna lauses, tegusõna laiendid.</p> <p>Samasse tähendusrühma kuuluvad tegusõnad, nende valimine väljendatava teabe konkretiseerimiseks ja sõnakorduste ärahoidmiseks.</p> <p>Samatüvelised tegusõnad (<i>kiirustama, kiirendama</i>).</p>

	<p>Laiendite leksikaalne ja vormiline valimine sõltuvalt tegusõna tähendusest (<i>riietab poega esinemiseks, riietub esinemiseks</i>).</p> <p>Tegusõnade mitmetähenduslikkus, laiendite valimine ja kasutamine sõltuvalt kaastekstist (<i>Aeg möödus lennates. Buss möödus majast.</i>)</p> <p>Tegusõna grammatilised kategooriad: pöörded (ja isikulised asesõnad), arv, aeg, kõne, tegumood, kõneviis.</p> <p>Lause tähenduse sõltumine tegusõna grammatilistest kategooriatest.</p> <p>Muuteoperatsioonid.</p> <p>Tegusõna vormide aktiveerimine</p> <p>Ühendtegasõna, selle kasutamine lauses.</p> <p>Ülevaade kesksõnadest ja nende grammatilisest tähendusest. Kesksõnad täiendi funktsioonis: olendi või objekti tunnuste väljendamine.</p> <p>Kesksõnade moodustamine analoogia alusel ning rakendamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Tegusõna asendamine kesksõnaga (<i>käisid – oled/olid käinud</i>), kontekstisidusate lausete moodustamine.</p>
	<p>Liitsõna</p> <p>Liitsõnade semantilised rühmad, sõnaühendi muutmine liitsõnaks, tähenduse muutumine.</p> <p>Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine.</p> <p>Liitsõnade moodustamine: tuletised liitsõna komponendina.</p> <p>Liitsõnade õigekiri.</p>
	<p>Võõrsõna</p> <p>Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.</p>

Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
1) kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes õpetaja suunamisel 2) oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali	Foneemanalüüs ja õigekiri Veaohtlikud häälikud sõnas. Veaohtlike häälikute õigekiri. Võõrhäälikud ja tähed. Võõrsõnad: hääldus, õigekiri. Võõrsõnade, võõrapäraste ja keeruliste kohanimedega õigekiri. Õigekirja kontrollimine interneti abil. <i>k, p, t ja g, b, d</i> heliliste häälikute kõrval. Järgsilpide sulghäälikute, liitsõnade ja liidete õigekiri. Kaashäälikuühend: liitsõnade liitumiskohal, liidetega sõnades sõna tüve ja liidete piiril. Liited <i>-ki ja -gi</i> , liidetega sõnade tähendus ja õigekiri. Oma õigekirjaoskuse ja selle kontrollimise võimaluste teadvustamine.
Keeleteadmised ja -oskused	
Õppesisu	
Tähestiku rakendamine sõnaraamatute kasutamisel. Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel. Sõnaliikide tundmine ja vastavate terminite kasutamine. Käänamistabeli tundmine: käändenimetuse, küsimuse, sõnavormi äratundmine ja moodustamine. Muutevormide ja grammatiliste tähenduste mõistmine. Liht-, koond- ja liitlausete eristamine. Lausete moodustamine ja transformeerimine. Liitlausetega väljendatud seoste mõistmine, lausete praktiline kasutamine.	
Lugemine	
Õpitulemused	Õppesisu
1) loeb jõukohast teksti häälega ladusalt ja endamisi teabe hankimiseks	Lugemistehnika Tutvumine mõne õpetaja poolt soovitatud Eesti kirjaniku ja tema teosega.

<p>2) loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega, mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga</p> <p>3) täidab jõukohast teksti analüüsides ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses</p> <p>4) oskab esitada küsimusi teistele ja endale teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt ning neile küsimustele vastata</p>	<p>Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti ladus häälega lugemine kõne tempos.</p> <p>Sihipärane endamisi lugemine (kuni 2/3 materjalist).</p> <p>Eelnevale analüüsile toetuva ilmeka (kõne tempos) lugemise harjutamine.</p> <p>Tooni ja tempo muutmine õpetaja näidise, selgituste ja korralduste alusel.</p>
<p>5) koostab teabe hankimiseks eesmärgist lähtuvalt küsimuste kompleksi teksti(de) kohta</p> <p>6) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil (õpetaja suunamisel): tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt, rakendades analüüsi käigus koostatud/kasutatud abivahendeid;</p> <p>7) iseloomustab tegelast ja tegelasrühma plaani järgi, seletab ja hindab nende käitumist</p> <p>8) kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga)</p> <p>9) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse või kokkuvõtte</p>	<p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Tundmatute sõnade leidmine esmasel või korduval lugemisel, nende tähenduse selgitamine.</p> <p>Tähenduste täpsustamist vajavate sõnade leidmine iseseisval lugemisel.</p> <p>Autorite sõnavara võrdlemine samateemalistes tekstides.</p> <p>Võrdluste ja metafooride leidmine, selgitamine ja kasutamine suunamisel.</p> <p>Inimest iseloomustavate sõnade tähenduse täpsustamine ja aktiveerimine.</p> <p>Teksti analüüs</p> <p>Teksti mõistmisstrateegiate teadvustamine: küsimuse/korralduse eesmärgi (lause tähendus, lausete seostamine, puuduva teabe tuletamine, väljendusvahendid, kokkuvõte) mõistmine.</p> <p>Küsimusele vastamiseks/korralduse täitmiseks sobiva toimingute teadvustamine (valiklugemine, temaatiline lugemine, meenutamine).</p> <p>Õpetaja koostatud küsimuste/korralduste rühmitamine mõistmisstrateegiatest lähtuvalt.</p> <p>Küsimuste/ülesannete suunatud sõnastamine strateegiate kaupa ja neile vastamine.</p>

	<p>Tekstis esitatud ütluste psühholoogilise struktuuri (hoiakud/motiivid, eesmärk, strateegia) teadvustamine õpetaja suunamisel (<i>miks? milleks? kuidas?</i>).</p> <p>Vastusrepliigi seostamine eelnevaga (nõustumine või mittenõustumine, täiendava teabe taotlemine jne).</p> <p>Suhtlemist kirjeldavate sõnade tähenduse mõistmine ütluse suunatud analüüsi kaudu.</p> <p>Arutelud kasutatud repliikide sobivuse ja tulemuslikkuse üle.</p> <p>Küsimuste esitamine kaaslastele. Küsimuste esitamine endale ja neile vastamine.</p> <p>Kaaslaste küsimuste ja vastuste sobivuse hindamine, abistav täiendamine. Nõustumine enam kui ühe tuletatud seletusega.</p> <p>Teabe märgistamine tekstis.</p> <p>Tegelaste ja tegelasrühmade käitumise võrdlemine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine (individuaalne ja rühmakäitumine) ühe või mitme samateemalise teksti põhjal, antud hinnangu põhjendamine.</p> <p>Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine.</p> <p>Kirjeldatud ajaloolise tausta võrdlemine tänapäevaga (tingimused, arenguetapid kirjeldatud sündmustest tänapäevani).</p> <p>Kirjeldatud tegevuste seostamine looduskirjeldustega.</p> <p>Looduskirjelduste analüüs. Objekti või nähtuse oluliste, iseloomulike ja individuaalsete tunnuste/omaduste</p>
--	---

	<p>eristamine. Objekti või sündmuse/stseeni valikuline konkretiseerimine ja üldistamine.</p> <p>Teksti peamõtte sõnastamine</p> <p>Peamõtet väljendava või peamõttele/alltekstile viitava lõigu (lause) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine, võrdlemine autoritekstiga, sõnastuse põhjendamine tekstile viidates.</p> <p>Peamõtte seostamine õpilaste käitumise ja kogemustega.</p> <p>Teksti kavastamine</p> <p>Liht-, liit- ja jooniskava ühine koostamine ning kasutamine jutustamisel.</p>
	<p>Eneseväljendus (jutustamine)</p> <p>Kasutatavad jutustamise liigid: temaatiline jutustamine (sh tekstilähedane temaatiline jutustamine), kokkuvõtlik jutustamine, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, jutustamine tegelase või tegelasrühma nimel, teksti laiendamine.</p> <p>Looduskirjelduste sõnastamine igapäevasõnavara kasutades.</p> <p>Enda või kaaslaste jutustatud info kirjalik väljendamine.</p> <p>Erineva sisuga tekstide võrdlemine ja koostamine loetud teabe või õpilase kogemuse põhjal.</p> <p>Märkmete tegemine ja nende kasutamine jutustamisel või ülesannete täitmisel.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi.</p> <p>Kirjaliku teksti koostamine</p>

	<p>Tekstilähedane ja kokkuvõtlik ümberjutustus koos hinnanguga sündmustele, tegelastele jne.</p> <p>Kirjeldus loodusloolise või geograafilise materjali põhjal.</p> <p>Sisuliste märkmete tegemine ja nende kasutamine kirjaliku jutu koostamisel.</p> <p>Kirjandi kirjutamine praktilise tegevuse, õppekäigu vm teemal.</p> <p>Tööprotsessi või selle osa kirjeldamine.</p> <p>Konspekterimine</p> <p>Teabe otsimine ja märgistamine: sõnade, sõnaosade, lauseosade ja/või lausete markeerimine.</p> <p>Lühendite, sümbolite, emotikonide, joonimise, markerite vm kasutamine teksti lugemise käigus olulise teabe tähistamiseks.</p> <p>Märkmete tegemine teabeteksti põhjal, nende hilisem kasutamine teabe taastamisel, küsimustele vastamisel, ülesannete sooritamisel.</p>
--	---

9. KLASS

Oodatavad õpitulemused 9. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalnorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid teabe hankimiseks, suudab elementaarselt konspekterida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;

8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.	
Õppetegevus 9. klassis	
9. klassi õpetuse põhitaotluseks on, et õpilased tulevad igapäevaelus toime iseseisvalt ning jätkavad õpinguid vastavalt oma võimetele.	
Eesti keele tundides toetatakse suhtlemis- ja koostööoskuste kujunemist, oma arvamuse teistele mõistetavat väljendamist, põhjendamist ja kaitsmist.	
Tähtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust oma tegevuse kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel. Järjepidevalt harjutatakse enesekontrollivõtete rakendamist.	
Õppeprotsessis on endiselt suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.	
Praktiline grammatika	
1. Lause	
Õpitulemused	Õppesisu
1) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes	Lihtlause Sõnaühend ja lause, nende tähenduslik erinevus. Sõnaühendite leidmine lausest, sõnaühendi kasutamine lauses. Tekstiväline lause. Laiendatud ja laiendamata lause. Lause tähenduse sõltumine tegusõna ajast, tegumoest, kõneviisist. Lause tekstis: sõnajärg, lauseid siduvad sõnad, samaviitelised sõnad, tegusõna ajavormid. Väit-, küsi- ja käsklause: intonatsioon, lõpumärgid, transformeerimine. Koondlause Koondlause moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid. Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid).
2) tunneb sõnamoodustust, kasutab õpitud vorme oma kõnes	

	<p>Koondlauset moodustamine. Sidesõnad ja kirjavahemärgid koondlauses. Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest <i>ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka</i>.</p> <p>Liitlause</p> <p>Rindlause. Osalused, öeldis osaluses, osaluset paigutus.</p> <p>Koma ja/või sidesõnad rindlauses.</p> <p>Põimlause. Pealause, kõrvallause(d).</p> <p>Kõrvallause asetus pealause järel, ees või pealause keskel. Hõlmava struktuuriga liitlauset tähenduse mõistmine.</p> <p>Liitlauset tüübid:</p> <p>sihitiskõrvallause;</p> <p>tegutsemise tingimust väljendav lause: (<i>Kui mul on kindel töökoht, siis ma töötan viis päeva nädalas.</i>);</p> <p>aega väljendav lause: üheaegsus (<i>Läksin randa, puhus tugev tuul</i>) ja järgnevus (<i>Läksin randa ja varsti tõusis tugev tuul.</i>);</p> <p>tegutsemise viisi väljendav lause: (<i>Naersime filmi vaadates nii, et kõhud olid valusad.</i>); põhjust (<i>Ma kastsin lilli, sest muld oli amplis kuiv.</i>) ja tagajärge (<i>Kuna muld oli amplis kuiv, siis lilled närtsisid.</i>) väljendav lause;</p> <p>eesmärki väljendav lause: (<i>Riin läks raamatukokku, et ajakirju lugeda.</i>);</p> <p>kohta väljendav lause: (<i>Käekell ei olnud enam seal, kuhu ma ta panin.</i>);</p> <p>täiendkõrvallause.</p> <p>Mitmeosaliste liitlauset mõistmine kirjalikus tekstis.</p> <p>Koma ja/või sidesõnad põimlauses.</p>
--	--

	<p>Samasisulised, kuid erineva struktuuriga laused.</p> <p>Sama suhet väljendavad, kuid erineva sisuga laused.</p> <p>Lausete rühmitamine väljendatavate suhete järgi.</p> <p>Lause moodustamine tegusõnafraasist sõltuvalt. Sama teabe variatiivne sõnastamine, sidendite varieeritud kasutamine.</p> <p>Lausete transformeerimine.</p> <p>Liht-, koond- ja liitlause (põim- ja rindlause): semantiline ja struktuuriline erinevus, sidendite tähendus ja funktsioonid.</p>
2. Sõnavara	
Õpitulemused	Õppesisu
1) tunneb olulisemat keele grammatikast: sõnaliike, käänamist ja pööramist	<p>Sõnaliigid</p> <p>Omandatud teadmiste kinnistamine sõnaliikidest.</p> <p>Õpitud sõnaliikide kohta käivate teadmiste ja oskuste süvendamine (äratundmine, küsimuste esitamine), sõnade semantilised rühmad, kasutamine lauses.</p> <p>Erinevatesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade tuletamine samast tuletusalusest.</p> <p>Tuletatud sõnade rühmitamine kas sõna tüvest, liitest või sõnaliigist lähtuvalt.</p> <p>Sõnarühmade rakendamine sõnaühendites ja lausetes.</p> <p>Nimisõna</p> <p>Käänamistabel, selle kasutamine.</p> <p>Muutevormide moodustamine ning moodustatud vormide rakendamine.</p>

	<p>Nimisõna tuletamine: õpitavad liited <i>-ik, -us, -kas</i>. Õpitud liidete aktiveerimine, tuletatud sõnade tähendus, kasutamine.</p> <p>Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.</p> <p>Liitnimisõna</p> <p>Sõnade liitumismudelid (tüvevariandid): nimetavaline, omastavaline liitumine.</p> <p>Paarissõnad (<i>õed-vennad</i>).</p> <p>Lühenenud tüvega liitumine (<i>lugemisoskus</i>), tüvede äratundmine.</p> <p>Liitsõnade semantilised rühmad täiendsõnast sõltuvalt: liiki, otstarvet, sugulust vm väljendav täiendsõna.</p> <p>Liitsõnade koostis, õigekiri.</p> <p>Sõnaühendi ja liitsõna tähenduslik erinevus ja õigekiri. Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine, liitsõna moodustamine.</p>
	<p>Omadussõna</p> <p>Muutevormide moodustamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed.</p> <p>Omadussõna tuletamine: <i>liited -tu, -jas, -kas</i>.</p> <p>Tuletatud sõnade tähendus, kasutamine.</p> <p>Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.</p>
	<p>Arvsõna</p> <p>Põhi- ja järgarvsõnad, murdarvsõnad.</p> <p>Järgarvsõnade märkimine araabia ja Rooma numbritega (I-XXX).</p> <p>Järg- ja murdarvsõnade mõistmine, kasutamine.</p> <p>Arvsõna käändevormide moodustamine tabeli, analoogia ja põhisõna vormi alusel.</p> <p>Arvsõnade lugemine (numbrid tekstis), kasutamine suulises kõnes.</p>

	<p>Asesõna</p> <p>Isikulised, näitavad, siduvad, umbisikulised asesõnad, nende tähendus ja kasutamine.</p> <p>Asesõnade käänamine analoogia alusel ja tabeli järgi, muutevormide kasutamine tekstis (samaviitelised sõnad).</p>
	<p>Määrsõna</p> <p>Määrsõnade semantilised rühmad (koha, aja-, viisi- ja seisundi, hulga- ja määramäärsõnad).</p> <p>Määrsõnade tuletamine: õpitavad liited: <i>-lt, -sti, -kesi, -ti</i>.</p> <p>Viisimäärsõnade tuletamine omadussõnadest ning <i>nud- ja tud</i>-kesksõnast.</p> <p>Hulgamäärsõnade tuletamine arv- ja asesõnadest (<i>kahekesi, mitmekesi</i>).</p> <p>Ajamääruse väljendamine liitega <i>-ti (õhtuti)</i>.</p> <p>Õpitud liidete aktiivne kasutamine kõnes.</p> <p>Tegusõna ja lause laiendamine määrsõnaga.</p>
	<p>Tegusõna</p> <p>egusõna lauses öeldisena, tegusõna laiendid (öeldisrühm).</p> <p>Lause tähenduse sõltumine tegusõna vormist. Ühendteigusõna.</p> <p>Tegusõna käändeliste vormide mõistmine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Mineviku kesksõnad: <i>nud- ja tud</i>-kesksõnad.</p> <p>Minevikus tekkinud või tekitatud tegevuse või seisundi väljendamine.</p> <p>Mineviku kesksõna nimisõna täiendina, mis märgib omadust (<i>loojunud päike, seotud käed</i>).</p> <p>Oleviku kesksõnad: <i>v- ja tav</i>-kesksõnad.</p>

	<p>Tegija iseloomustamine v-kesksõnaga (<i>magav koer</i>).</p> <p><i>tav</i>-kesksõna nimisõna täiendina (<i>rajatav mänguväljak</i>).</p> <p>Kesksõnade moodustamine, käänamine ja õigekiri.</p> <p>Kesksõnavormi ja tegusõna pöördevormi eristamine.</p> <p>Tegusõna tuletamine.</p> <p>Õpitavad liited: <i>-u, -ta, -ata, -ne</i>.</p> <p><i>-u</i>-liitega tegusõnad loodushälte (<i>siutsuma</i>), olukorra muutumise (<i>närbuma</i>), tegijale endale suunatud või enesekohase tegevuse väljendajana (<i>kattuma, riietuma</i>).</p> <p><i>-ta</i>-liite kasutamine nimi-, omadus- ja määrsõnadest tegusõna tuletamisel.</p> <p>Liidete <i>-ta ja -da</i> õigekiri (<i>rõõmustama, kohandama</i>).</p> <p><i>-ata</i>-liitega tegusõnad hetkelise ühekordse tegevuse või äkilise häälotsuse väljendajana (<i>ehmatas, praksatas</i>).</p> <p><i>-ne</i>-liitega tegusõnad olukorra järk-järgulise muutumise väljendajana (<i>paksenedes</i>).</p> <p>Õpitud liidete aktiveerimine. Tuletatud tegusõnade tähendus ja kasutamine lauses.</p> <p>Tegusõna tunnuste ja lõppude õigekiri.</p> <p>Võõrsõna</p> <p>Võõrhäälikud ja tähed, võõrsõnad.</p> <p>Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.</p>
Kirjutamine	
Õpitulemused	Õppesisu
1) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid	Õigekiri

2) kontrollib ise oma tööd, leiab ja parandab õigekirjavigu	<p>Veaohlikud häälikud sõnas. Sulghäälikud järgsilpides.</p> <p>Kaashäälikuühendi õigekiri.</p> <p>Enesekontroll. Enda koostatud teksti õigekiri.</p> <p>Ortograafiareeglite rakendamine: <i>g, b, d</i> helitute häälikute kõrval. Võõrsõnade õigekiri.</p> <p>Suur algustäht nimedes: olendid, geograafilised objektid, asutused/organisatsioonid, riigid, ajalehed/ajakirjad. Kodukoha asutuste ja ettevõtete nimed.</p> <p>Liitsõnade ja tuletatud sõnade õigekiri.</p>
Keeleteadmised ja -oskused	
Õppesisu	
<p>Tähekasutusreeglite ja õpitud ortograafiareeglite tundmine ning rakendamine.</p> <p>Õigekirja kommenteerimine. Õigekirjavigade leidmine ja parandamine.</p> <p>Sõnade käänamine ja pööramine tabeli järgi.</p> <p>Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine.</p>	
Lugemine	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb eakohast teksti endamisi, häälega lugedes valdavalt süntagmade kaupa ja ilmekalt</p> <p>2) analüüsib teksti õpetaja juhendamisel, leiab olulise teabe, teeb märkmeid</p> <p>3) kasutab tehtud märkmeid teabe taastamisel kas tekstilähedasel või kokkuvõtlikul jutustamisel</p> <p>4) kasutab tekstist saadud teavet loomingulisel jutustamisel (minategelase seisukohalt, jutustamisel grammatilise</p>	<p>Lugemistehnika</p> <p>Pala lugemine vahelduvalt: häälega, endamisi, kooris.</p> <p>Teksti mõistmine ja orienteerumine tekstis</p> <p>Vaikselt lugemise käigus tekstist vajaliku teabe otsimine, teabe märgistamine sümbolite või lühendite abil lugemise ajal.</p> <p>Eneseväljendus</p> <p>Jutustamine</p> <p>Teksti lugemine ja analüüs sõltuvalt oodatava jutustamise liigist. Tegelaste käitumise ja emotsioonide hindamine.</p>

<p>ülesandega, kirjeldatud sündmuse muutmise või täiendamisega vms)</p> <p>5) edastab loetud või kuulnud teksti sisu teistele mõistetavalt suuliselt ja/või kirjalikult korrektses eesti keeles</p>	<p>Tööraamatu paladest saadud teabe baasil erinevate tarbekirjade koostamine (CV, kuulutus, avaldus, seletuskiri).</p> <p>Teksti kuulamise käigus märkmete tegemine ja nende kasutamine teksti hilisemal taastamisel. Tehtud märkmete kriitilinehindamine ja korrigeerimine.</p> <p>Konspekterimine</p> <p>Konspekti koostamine loetud teksti järgi: oluliste mõtete ja faktide leidmine ja märkimine tekstis, teksti lühendamine, lausete lühendamine ja transformeerimine; lühendite kasutamine.</p> <p>Konspekti koostamine suulise kõne järgi: sõnade ja sõnaühendite kirjutamine kuulmise järgi, lühendite kasutamine, lausete lühendamine: konspekti kirjutamine pärast ühist arutelu.</p> <p>Teksti ja konspekti kõrvutamine, jutustamine oma ja kaaslase konspekti järgi.</p>
---	--